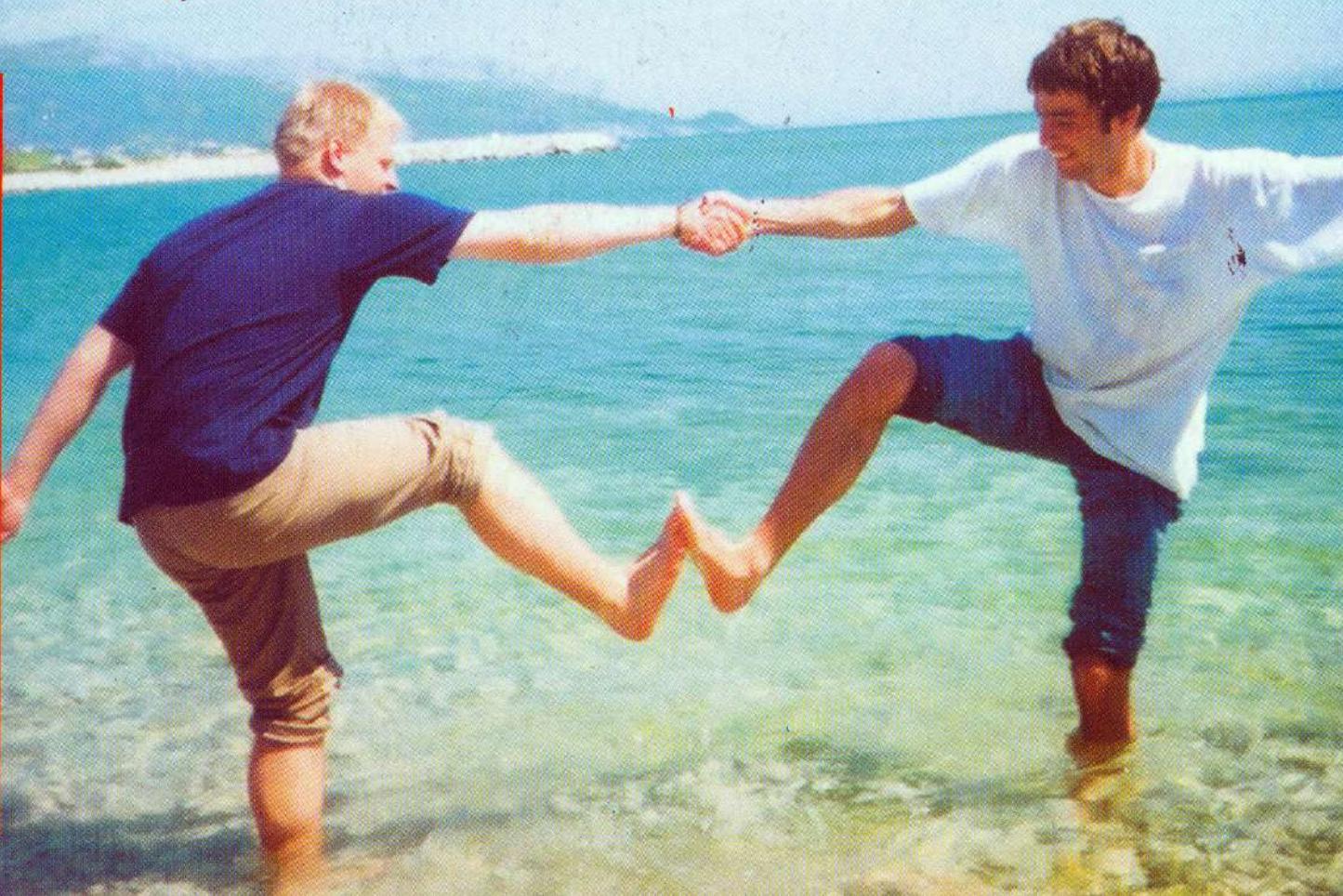

TAU

LIST FRANJEVAČKE MLADEŽI

Kapitul
Franjevački hod
Reportaža -
Nacionalni susret
u Splitu

A color photograph of a young man with short brown hair and a light beard, wearing a white t-shirt, sitting on a grassy hillside. He is looking towards the camera with a slight smile. In front of him, a small child with dark hair tied back with a yellow flower crown is sitting on the ground, wearing a dark long-sleeved shirt with orange accents on the shoulders. They are holding hands. The background is filled with green trees and bushes.

Daj mi ruku
da idemo skupa
da nam bude lakše
da nam bude teže
daj mi ruku
da prođemo staze
da taknemo zvijezde
da budemo većma čovjek

I. Golub

UVODNIK

Ne znam kako vama, ali meni su osobno ova tri mjeseca od posljednjega broja jako brzo prošla. Primjetit ćete i sami, koncepcija lista se nije gotovo nimalo promjenila. VI. nacionalni susret FRAME u Splitu je za nama, pa ćete moći pročitati što se najvažnije zbilo u ta tri dana, kao i izvješća s provincijskih susreta.

Ono što možda u prošlom broju nisam izdvojio je rubrika Iz života sv. Franje, gdje si crticama iz svečeva života želimo još više približiti ovoga nama najomiljenijeg sveca, čiji smo svi sljedbenici.

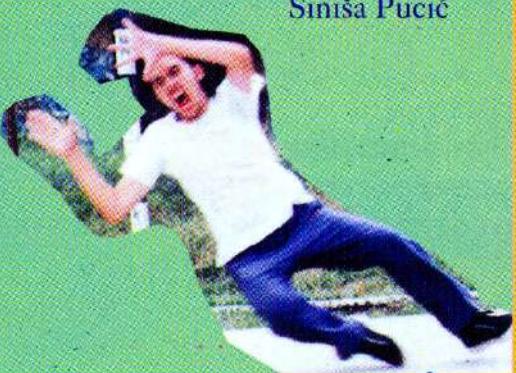
Poseban naglasak stavio bih i na razgovor sa s. Piom i fra Ratkom, koji su nekad i sami bili framaši i upravo u bratstvu FRAME otkrili Božji poziv. Jedina novost je foto-strip na zadnjoj stranici, pa se nadamo da će vam se svidjeti. Ne smijemo zaboraviti ni predstavljanje bratstava iz Našica i Dubrave, kao i pregršt vijesti o aktivnostima naših zajednica u proteklom razdoblju.

Pozivamo sve vas čitatelje da nam šaljete svoje tekstove o vašim bratstvima, jer to je i svrha ovoga lista.

Želim vam da se svi dobro odmorite (najviše studentima), uživate u moru i suncu (oni koji mogu), te na taj način napunite svoje baterije za novu školsku, akademsku i framašku godinu. Zato, TAU u ruke i na kupanac!

A mi se ponovno čitamo na jesen.

Siniša Pucić

TAU - LIST FRANJEVAČKE MLADEŽI

List izdaje: Nacionalna središnjica Franjevačke mladeži

List ureduje: Novinska agencija FRAME

Glavni i odgovorni urednik: Siniša Pucić

Uredničko vijeće: Krešimir Šuto (Provincija Presvetog Otkupitelja, OFM Split), Katarina Brstilo (Provincija franjevaca trećoredaca, TOR), Janja Gušić (Kapucinska provincija sv. Leopolda Bogdana Mandića, OFM Cap), Marija Jerkić (Provincija Uznesenja BDM, OFM Mostar), Danijel Maljur (Provincija sv. Jeronima franjevaca konvetaualaca, OFM Conv), Siniša Pucić (Provincija sv. Cirila i Metoda, OFM Zagreb)

Lektor: fra Krunoslav Kocijan

Adresa uredništva: Kaptol 9, 10 000 Zagreb, Hrvatska, Tel./fax: 01/481-48-24, E-mail: frama.centar@ofm.hr

Broj žiro računa: 30105-678-106622

Broj deviznog žiro računa (kod Privredne banke Zagreb d.d.): 70310VAL-5782800-558443 (za Udrugu Franjevački pokret)

Preplata: Godišnja preplata za 4 broja za Hrvatsku iznosi 24 Kn, za B i H 6 DM (24 Kn), za inozemstvo 8 DM

Rukopisi i fotografije vraćaju se u dogovoru s uredništvom.

Priprema i tisk: Offset - Markulin / Lukavec

SADRŽAJ

4

4 Kapitol

6 Foto reportaža:

Franjevački hod

6

10 Reportaža:

Nacionalni susret u Splitu

10

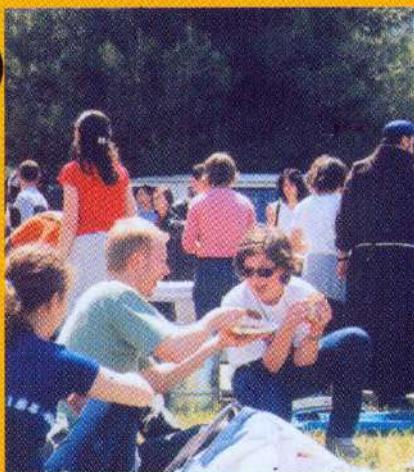
13 Najava:

Franjevački hod

14 Predstavljanje:

Frama Dubrava

Frama Našice

18 Predstavljanje:

S. Pia i fra Ratko

18

21 Reportaža:

Piknik na Dravi

Susret u Novoj Bili

Susret na Trsatu

Hodočašće u

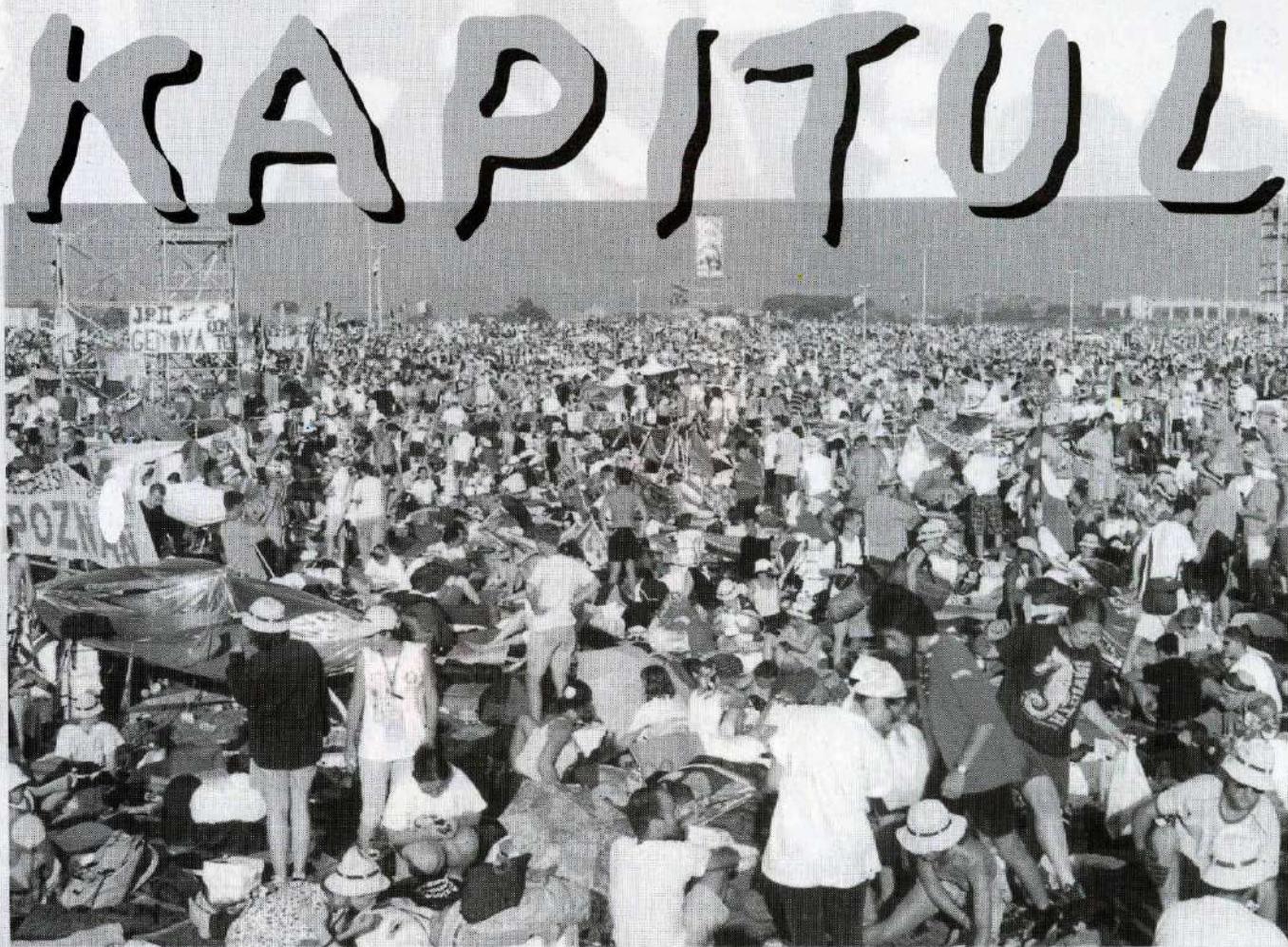
Međugorje

28 Vijesti

30 Fotostrip:

fra Leni

Kapitul franjevačkog bratstva: što je, kako i zašto je nastao?

* U prvotnom iskustvu načina života što ga je Franjo predložio svojoj braći pojavljuje se spontani zahtjev bratskoga susretanja. Skup koji to izražava čini upravo početnu jezgru iz koje će izravno niknuti kasniji kapitul.

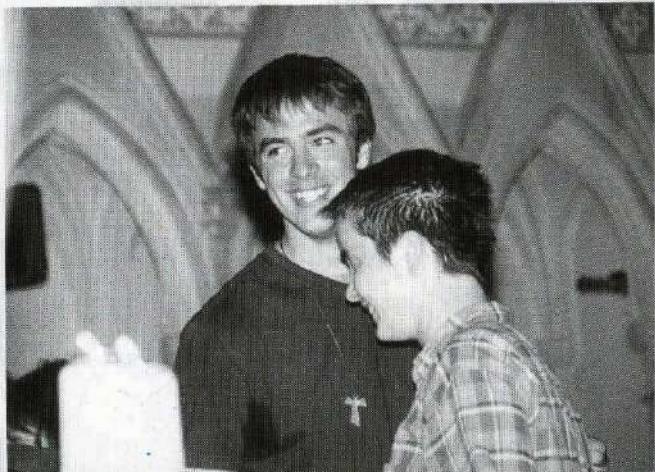
* Nalazeći se još u stanju putničkoga života bez stalnoga boravišta, braća su mogla vrlo lako na bratskom sastanku iskusiti vrstu posebno moćne potpore da izraze i učvrste svoje zajedništvo života posvećenoga nasljedovanju Krista.

Među mnogostrukim strukturama, koje je zajedničarski redovnički život stvorio i razvio da bi unaprijedio duhovne vrijednosti svoje karizme, svojom se važnošću posebno ističe ona koja, zajedničkim i općenitim nazivom, može biti nazvana zbor ili sastanak zajednice, a koja je, posebnim nazivom koji prevladava, barem u određenim slučajevima, nazvana imenom "kapitul". Među ustanovama koje su vlastite redovništvu kapitul je upravo institucionalizirani sastanak

članova zajednice, sazvan na ustaljenoj razini, da bi se raspravljalo o pitanjima koja se tiču oblika života koji su oni zavjetovali.

Franjevački je Red, već od svojih početaka, svoje skupštine nazivao imenom "kapitul", imenom koje je već tada postalo tradicionalnim, ali im je dodao karakteristike koje su izravna posljedica karizme bratstva koja je snažno označena načinom života, imenom samoga Reda, što je izraženo i na razini kapitula: generalnog, provincijskog i mjesnog.

Odatle važnost koju su kapituli uvijek

imali u životu Reda i nužnost da ih se stalno nadahnjuje prvotnim duhom. Osim toga, odatle i važnost kapitula i sličnih skupova u Ustanovama franjevačkog nadahnuća. U namjeri da doprinese tim potrebama, ova studija potanko ispituje: postanak i razvoj franjevačkih kapitula te njihovo duhovno i pravno oblikovanje.

POČETAK I RAZVOJ FRANJEVAČKIH KAPITULA

Okvir početka i okvir uspoređivanja

U prvotnom iskustvu načina života što ga je Franjo predložio svojoj braći pojavljuje se spontani zahtjev bratskoga susretanja. Skup koji to izražava čini upravu početnu jezgru iz koje će izravno niknuti kasniji kapitol. To nam dovoljno jasno otkriva Toma Čelanski u "Vita Prima" sv. Franje, kada vjernim zabilježbama iznosi faze prvih sastanaka prvog franjevačkog Bratstva. Prvo okupljanje je ovako opisano: "Kada je Bratstvo dostiglo broj osam, tada ih je blaženi Franjo pozvao k sebi, više im je toga kazao o kraljevstvu Božjem, o preziranju svijeta, o odricanju vlastite volje i upokoravanju vlastitog tijela. Po dvojicu je odvojio za četiri kraja svijeta pa im je rekao: 'Idite, predragi, dvojica po dvojica u različite krajeve svijeta, navješćujte ljudima mir i pokoru za oproštenje grijeha...'" Drugo okupljanje izloženo je ovim riječima: "Ali kad je prošlo malo vremena, sv. Franjo ih je želio sve vidjeti; zato se molio Gospodinu koji sakuplja raspršeni Izrael da ih se udostoji brzo skupiti. I tako se zbilo da su se u kratkom vremenu prema njegovoj želji bez ljudskog poziva, zahvaljujući Bogu, našli na okupu. Kad su bili zajedno, veoma su se obradovali zbog viđenja dobrog pastira i što su se sakupili samo zbog jedne želje. Izvješćivali su o dobrima koja im je milosrdni Bog učinio. Ako su bili malo nemarni i nezahvalni, ponizno su svetoga Oca molili da ih opomene i kazni, a to su zdušno primili." I kao komentar navoda Čelano marljivo bilježi: "Tako su uvjek običavali kad bi došli k njemu... Sveti je Otac s velikom ljubavlju grlio svoje

sinove. Zato im je počeo otkrivati svoju nakanu i povjeravati im ono što mu je Gospodin objavio" (1 Čel 29, 366; 30, 370).

U ova dva opisa lako je uočiti temeljno značenje bratskoga susreta, koje je pridavano navedenim skupovima, kao što je lako i razabrati praktične ciljeve izrečene o temama duhovnog formiranja i organiziranja zajedničkoga apostolskog života - EVANGELIZACIJA. S tih su razloga ta dva sastanka postala uzorom, modelom za sve kasnije bratske kapitulарне sastanke.

Zajedničarski sastanak, dakle, postaje veoma brzo normalnim izrazom želje za zajedništвом koja je nadahnjivala braću koja su, "kad su sve zemaljsko prezreli, a sami sebe nisu nikada ljubili sebičnom ljubavlju, svu ljubav izlijevali u zajednicu. Trudili su se da sami sebe predaju drugima da bi zajednički izlazili u susret bratskoj potrebi. Željno su se sastajali, još većom dragosću boravili zajedno" (1 Čel 39, 387). Snažan osjećaj bratstva, koji je odisao u novom obliku redovničkog života, stvorio je u bratskom okupljanju svoju tipičnu i po duhu srodnu izričajnu strukturu. Uostalom, ispočetka načelno isključivši "stabilitas loci" (stalno boravište), što je vlastito monaškoj zajednici, te nalazeći se još u stanju putničkoga života bez stalnoga boravišta, braća su mogla vrlo lako na bratskom sastanku iskusiti vrstu posebno moćne potpore da izraze i učvrste svoje zajedništvo života posvećenoga naslijedovanju Krista.

Prema "DIZIONARIO FRANCESCANO"

Priredio fra Petar Filić

FOTO REPORTAŽA

FRANJEVACKI ŽOD

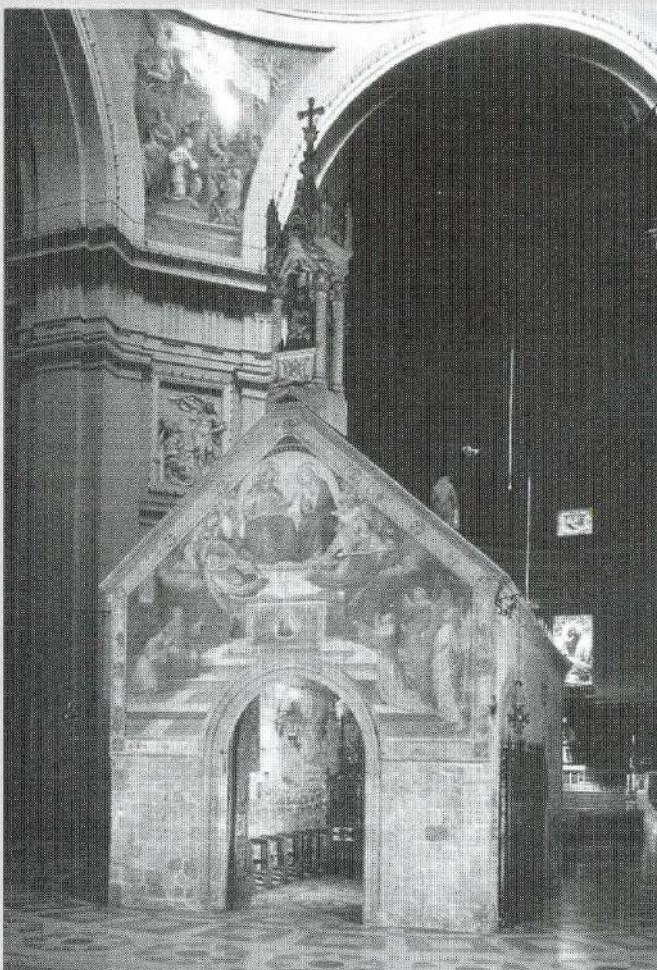
KAPITULI

"Takvo bi trebalo biti ponašanje braće među ljudima da svatko tko bi ih vido ili čuo slavi nebeskoga Oca i da ga pobožno hvali"

Kad je rečeno mjesto kod Svetе Marije dobiveno od spomenutog opata, blaženi je Franjo odredio da se ondje dvaput godišnje održi kapitul, i to o Duhovima i o blagdanu Sv. Mihaela. O Duhovima su se sastajala sva braća kod Svetе Marije i raspravljala o tome kako bi mogli Pravilo što bolje opsluživati. Osim toga su rasporedivana braća koja će u različitim Provincijama propovijedati narodu, a ostalu bi braću razmještali po njihovim Provincijama. Sveti je Franjo opominjao, korio i izdavao zapovijedi, kako mu se po Božjem nadahnuću činilo potrebnim. Sve što im je govorio

riječima, nježno je i brižljivo pokazivao djelima. Štovao je poglavare i svećenike svete Crkve, iskazivao je poštovanje plemenitim starcima, a štovao je i bogaťaše, siromahe je nježno ljubio i s njima srdačno suosjećao, svima se pokazivao podložnim. I koliko god je od svekolike braće bio časniji, ipak je jednog od braće koji je s njim boravio postavio sebi za gvardijana i gospodara. Njemu se, da bi od sebe otjerao svaku prigodu za oholost, ponizno i pobožno pokoravao. Među ljudima bi svoju glavu duboko sagibao prema zemlji, te bi među Božjim svećenicima i izabranicima zaslužio da pred Božnjim licem jednoć bude uzvišen. Brižno je opominjao braću da bi sv. evandelje i Pravilo, kao što su čvrsto obećali, vjerno opsluživali, a napose da s obzirom na božansku službu i crkvene uredbe budu puni poštovanja i pobožnosti. Preporučivao je da pobožno slušaju misu i da se Gospodinovu Tijelu što pobožnije klanjaju. - Htio je da njegova braća na poseban način štuju svećenike koji se brinu za časne i nadasve uzvišene sakramente. Gdje god bi ih sreli, morali su pred njima prgnuti glavu i poljubiti im ruke. A kad bi ih sreli kako jaše na konju, htio je da im tada ne poljube samo ruke, nego i kopita konja na kojima su jahali da bi tako odali počast njihovoj uzvišenoj vlasti.

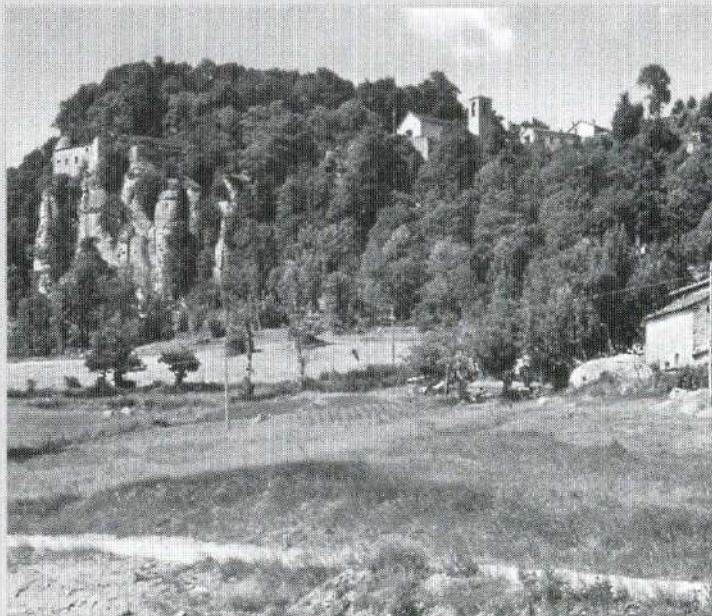
Također je opominjao braću neka nikoga od ljudi ne osuđuju niti ne preziru one koji žive raskošno, koji se oblače osebujno i pretjerano. Također je isticao kako želi da braća takve poštuju kao svoju braću i gospodare. I oni su naša braća, ukoliko ih je stvorio jedan te isti Stvoritelj, a gospodari su nam, ukoliko pomažu dobre i pružaju što im je potrebno za tijelo da bi mogli činiti pokoru. Rekavši to, dodao je: "Takvo bi trebalo biti ponašanje braće među ljudima da svatko tko ih vidi ili čuje slavi nebeskoga Oca i da ga pobožno hvali."

Uvelike je želio da, kako sam tako i braća, obiluju takvima djelima koja će biti na slavu Gospodinu. Zato im je rekao: "Kao što mir naviještate ustima, tako ga još više imajte u svojim srcima. Nikoga ne izazivajte na srdžbu i nikome ne budite na sablazan, nego neka vaša blagost svakoga potiče na mir, dobrosrđivost i slogu. Ta zato smo pozvani da liječimo rane, povezujemo slomljene kosti, pozivamo zalutale (usp. Ez 34, 16). Za mnoge nam se čini da su udovi đavlovi, a oni će još postati učenici Kristovi."

Dobri je otac osim toga prekoravao braću koja su sama prema sebi bila prestroga. Mnogo su se trapili bdjenjima, postovima i tjelesnim mrtvenjem. Poneki su se od njih tako teško trapili da bi u sebi ugušili neuredne tjelesne porive, te se činilo da svaki mrzi samoga sebe. Čovjek Božji je ovakve u tom pogledu zaustavljao, obazrivo ih opominjao, razborito korio i tako im povezivao rane povojima spasonosnih zapovijedi.

Među braćom koja su dolazila na kapitol nitko se nije usudio govoriti o svjetovnim stvarima, nego su samo razgovarali o životima svetih otaca i kako bi što bolje i što savršenije mogli naći milost Gospodina Isusa Krista. Ako je koji od braće koja su došla na kapitol imao kakvu napast ili teškoću, dok bi slušali blaženoga Franju kako govori umiljato i vatreno i dok su promatrali njegovu pokoru, bivali su oslobođeni od napasti i na čudesan bi se način pridiza-

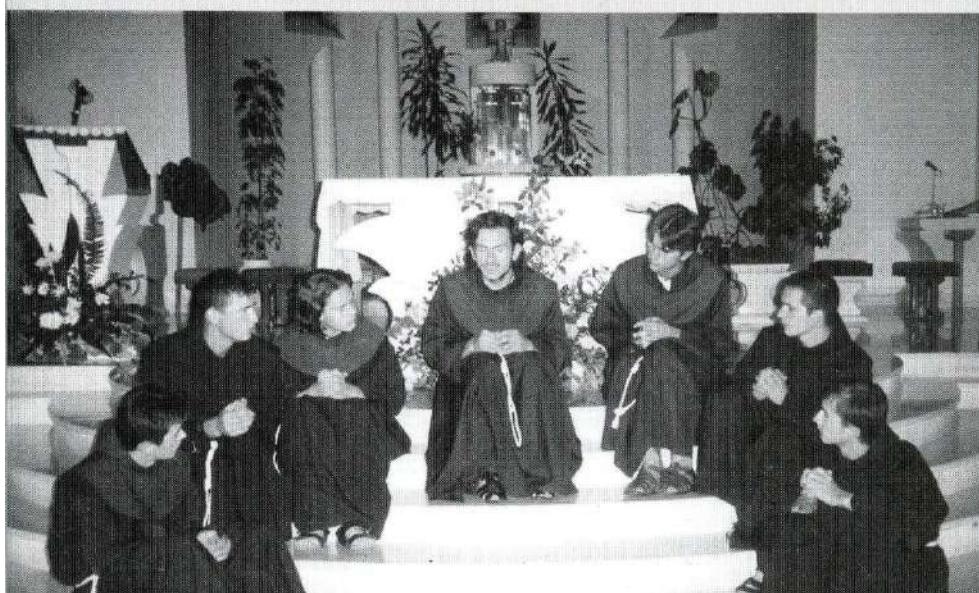

li iz svojih nevolja. Govorio je kao onaj koji s njima suosjeća, a ne kao sudac: govorio im je kao milosrdni otac sinova i kao dobar liječnik bolesnicima. S bolesnima je umio biti bolestan, a s ojađenima je znao biti ojađen (usp. 1 Kor 9, 22). Ipak je sve prekršitelje kažnjavao kako treba, a tvrdoglavce bi i buntovnike obuzdavao prikladnim kaznama.

Kad bi kapitol bio dovršen, svu bi braću blagoslovio, a pojedince je raspoređivao u pojedine Provincije. Koji su između njih imali Duha Božjega i potrebnu rječitost za propovijedanje, bilo da se radilo o kleriku ili o laiku, podjeljivao im je odobrenje da mogu propovijedati. A braća su, primivši njegov blagoslov, s velikom radošću duha poput tuđinaca i pridošlica hodili po svijetu, sa sobom nisu ništa nosili, osim knjiga iz kojih su molili časoslov. Gdje god bi našli svećenika, bogata ili siromašna, dobra ili

opaka, ponizno bi mu se poklonili i odali poštovanje. A kad bi došlo vrijeme da se pobrinu za prenoćište, radije su išli k svećenicima negoli k svjetovnjacima.

TD XV., 57-59

VI. NACIONALNI SUSRET FRAME U SPLITU, 27. - 29. travnja 2001.

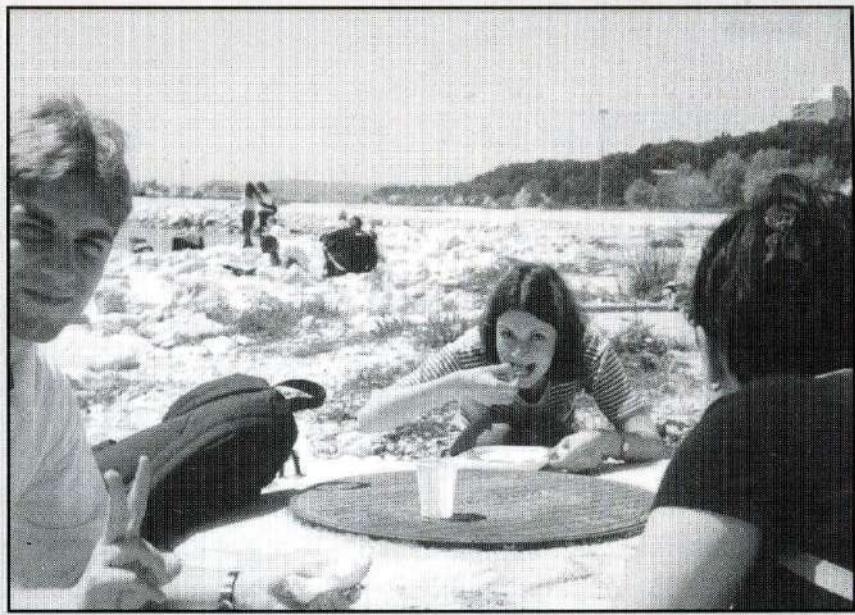
Od petka do nedjelje, 27. do 29. travnja, u Splitu je održan šesti po redu Nacionalni susret FRAME. Neki su rekli: "Napokon da smo i to doživjeli!", jer su od posljednjeg susreta FRAME u Tolisi prošle pune tri godine. Ovu godinu će Split posebno pamtiti po tri stvari: proslavi naslova prvaka "Hajduka", fešti povodom Goranovog osvajanja Wimbledona, te po 1000 framaša iz svih krajeva Hrvatske i BiH, koji su u ta tri dana preplavili grad podno Marjana i bili glavna atrakcija, te predmet čuđenja svih Splićana i Splićanki. No, da krenemo od početka. Grupica od 12 framaša (među kojima je bio i autor ovog teksta) iz nekad najveće luke na Jadranu, u kolima DVD-a (Dobrovoljnog vatrogasnog društva) "pametno" se sjetila da krene na put za Split u petak u večernijim satima. Na taj način ne samo da smo propustili prvi dan susreta, nego smo oko 5 ujutro stigli pred nikad prazniji Poljud očekujući dobrodošlicu, ali ni pasa latalica nije bilo, jer sav živ svijet u to doba očito još spava. Vožnja vatrogasnim kolima od Rijeke do Splita od nekoliko stotina kilometara (isto toliko i zavoja Jadranske magistrale), jedno je nezaboravno iskustvo koje preporučam samo najvećim avanturistima.

Razgledavajući prazno parkiralište ispred poljudske ljepotice, napokon smo ugledali prve znakove života koje su pokazivali framaši pristižući na doručak. Ono što se zbilo prvoga dana susreta ne mogu posvjedočiti, budući da smo u to vrijeme radili raspored tko će gdje sjediti u "udobnim" vatrogasnim kolima, ali na doručku sam dobio informacije da je petak uglavnom prošao u okupljanju framaša na Poljudu, smještaju po školama te večernjem programu, u sklopu kojega je bila večernja molitva, koju je predvodio splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić.

Navodno su neke grupice framaš(ic)a iskazivale svoju mlađenačku radost i veselje još dugo u noć, za što mnogi nisu imali sluha, pa su u subotu ujutro mnogi framaši izgledali poput zombija, s podočnjacima veličine šljive. U tim mlađenačkim godinama san je itekako potreban, pa su neki neprospavane noćne sate pokušali nadoknaditi na

predavanju Davora Mavrića u dvorani "Gripe". Šteta jer je Davor, nekadašnji predsjednik FRAME, a sada član FSR-a, održao izvrsno predavanje (oni manje strpljivi framaši okarakterizirali su ga kao predugo) na temu ove godišnjeg susreta FRAME "Gospodin mi je dao braću" (OR 14), navodeći sve nazočne na razmišljanje o svome pozivu i ulozi u današnjoj Crkvi, društvu i bratstvu FRAME. Na ovu temu posvjedočili su mnogi sadašnji i bivši framaši, a među njima i fra Ivan Matić-Đoni, kao poseban gost na ovom susretu, koji je stigao izravno iz Rima, da bi mogao podijeliti svoju radost s framašima. Nakon predavanja, framaši su imali priliku međusobno podijeliti svoja iskustva života u bratstvu FRAME u radu po skupinama. Od dvorane "Gripe" do Poljuda manje grupice framaša tražile su svaki slobodan kutak (po mogućnosti u hladovini), kako bi jedni drugima povjerili svoje lijepe, ali i one manje lijepe trenutke života u FRAMI. Ručak je svima dobro došao, bilo je onih izbirljivih koji su malo vrtjeli nosom ugledavši u tanjuru

grah s kobasicama, ali bilo je i onih koji su tražili repe. Svi koji su bili na ovom susretu, zasigurno će se moći zaposliti kao turistički vodiči po Splitu jer je bilo dovoljno slobodnoga vremena da se razgleda svaki kutak najlipšega grada na svitu. Ipak, nije bilo izgubljenih ovčica po gradu, već su se svi uspjeli okupiti ispred crkve Sv. Obitelji kako bi proslavili sv. misu. Bila je to prava framaška misa, uz pjesmu, pljeskanje i ples, a predvodio ju je fra Ivan Matić. Nakon euharistijskog slavlja - što drugo nego slobodno vrijeme sve do večere. Mnogi će ovaj susret pamtitи upravo po duhovno-zabavnom programu, koji je zaokružio drugi dan susreta. U trosatnom programu svaka od osam franjevačkih Provincija predstavila se pjesmom, recitalima, skečevima, gašenjem požara, čak se i otac Abraham predstavio sa svojim sinovima, a šlag na atmosferu kao s najboljih glazbenih koncerata stavio je na kraju fra Đoni. Nakon ovoga, framaši su izgubili prilično energije u pjesmi i plesu, pa su i bolje spavalii

nego prethodne
noći.

Na ovom i sličnim susretima nedjelja za mnoge framaše i nije najomiljeniji dan jer znači rastanak, a mnogima je bilo teško rastati se na kraju od Splita. Nakon doručka trebalo je uslijediti izlaganje rada po skupinama, ali je fra Ante Čovo

umjesto toga predložio svima nešto "novo". Zamislite, predložio je slobodno vrijeme ili razgledavanje grada! Nedjeljni program spasilo je euharistijsko slavlje svih framaša i mnogobrojnih Splica, koje je predvodio fra Žarko Marenić. To je označilo i službeni završetak ovoga trodnevног susreta u Splitu, a preostao je još samo ručak na Žnjanu.

Eto, dragi moji, stigli smo i do kraja ove naše priče o Splitu i framašima na VI. nacionalnom susretu FRAME. S ovoga susreta framaši nose mnogo lijepih uspomena, druženja i novih poznanstava, kao i nove spoznaje, koje će moći dalje proživljavati u svojim bratstvima. Do VII. nacionalnog susreta FRAME, koji će biti na nekom novom mjestu i u neko drugo vrijeme, franjevački pozdrav:

Mir i Dobro!

Siniša Pucić

FRANJEVAČKI

HOD

III. HOD PROVINCije PRESVE-TOG OTKUPITELJA 2001.

Provincija Presvetog Otkupitelja organizira ove godine svoj IV. hod. Četrdeset framaša i framašica hodat će "Stazama fratara mučenika" od Makarske do Imotskog, a jedan dan će se zadržati na Kozici, gdje su život za Krista i vjeru položili ovi vrli muževi.

Posljednjega dana Hoda, na Gospu od Andela, 2. kolovoza, svečano ćemo ući u Imotski. Ondje ćemo u crkvi proslaviti slavlje potpunoga oprosta.

Program:

29.-30. srpnja:	MAKARSKA
31. srpnja:	KOZICA
1. kolovoza:	SLIVNO
2. kolovoza:	IMOTSKI

VIII. HOD HRVATSKE FRANJEVAČKE PROVINCije SV. ĆIRILA I METODA 2001.

I ove godine, nakon male stanke zbog slavlja Velikoga jubileja, organiziran je VIII. hod Hrvatske franjevačke provincije Sv. Cirila i Metoda, popularno nazvan marš. Osamdesetak framaša će i ovoga ljeta izdvojiti deset dana, a budno će ih pratiti 20 fratara i časnih sestara.

Ovogodišnji slogan "S Franjom Isusovim stopama" nije samo misao-vodilja ovoga Franjevačkog hoda, već je to program cijelog kršćanskog života. Stoga je to prilika da susrenemo Isusa, da osobno razmislimo, međusobno razmijenimo iskustva s braćom i sestrama na putu, te stignemo u Asiz obnovljena srca i s velikom željom da kroz čitav život nastavimo ići "S Franjom Isusovim stopama".

Program:

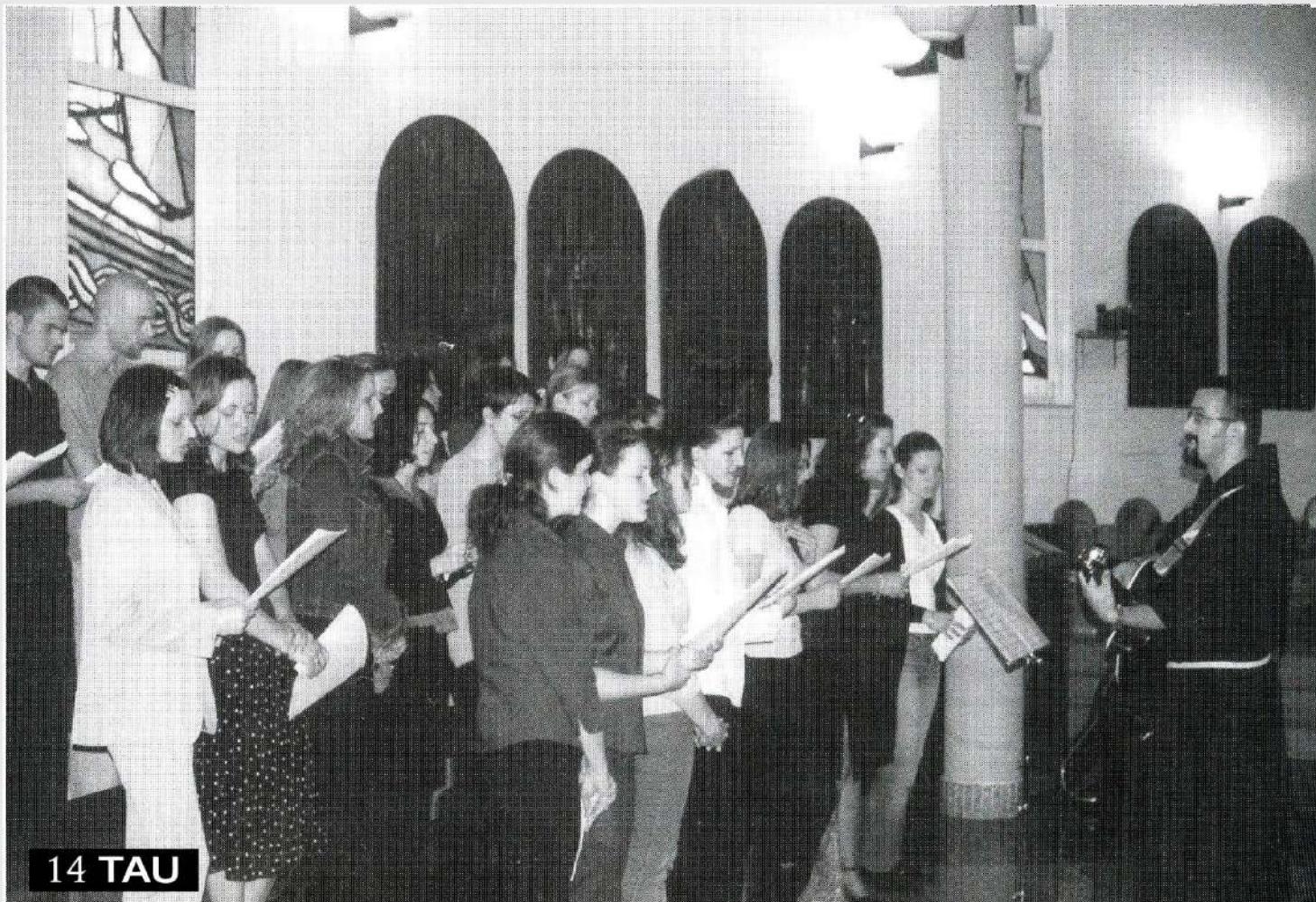
- 25. srpnja: ĐAKOVO
- 26. srpnja: STARI MIKANOVCI
- 27. srpnja: VINKOVCI
- 28. srpnja: VUKOVAR
- 29. srpnja: VUKOVAR
- 30. srpnja: OVČARA - SOTIN
- 31. srpnja: ILOK
- 01. kolovoza: ILOK
- 02. kolovoza: LA VERNA - ASIZ
- 03. kolovoza: GRECCIO
- 04. kolovoza: ASIZ

PREDSTAVLJANJE f r a m a d u b r a v a živjeti danas kako bismo živjeli u vječnosti

Frama Dubrava! Ovim bismo se trebali predstaviti, ali to i nije tako jednostavno! Što vam reći?! Franjevačka crkva u Dubravi nije župna crkva pa je možda zato bilo teže okupiti zajednicu kao što je Frama. Ipak, vođene željom za novim saznanjima o Bogu, vjeri i ljudima, tada nas je vodio fra Mladen Vukšić, koga ovim putem pozdravljamo i zahvaljujemo mu što se istinski trudio da svoja znanja prenese na nas. Naša zajednica je u to vrijeme okupljala mali broj članova. Jedva toliko da smo mogli egzistirati. Susreti su nam se temeljili na

pjesmi i razgovorima.

Ove godine nas ima pedesetak. Da bi naša zajednica rasla u vjeri i ljubavi, brine se naš novi duhovni asistent fra Miljenko Šteko. Članovi Frame su iz različitih krajeva Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Ovo je zajednica različitih kultura, običaja i narječja. Ali, naš cilj je jedan - biti naslijedovatelji svetoga Franje u duhu i djelima, svakim danom nastojeći biti bar malo bolji. Biti bliže Bogu i ljudima. Stoga smo ove godine odlučili proširiti svoje djelovanje: svojom pjesmom i molitvom, razgovorima i

darivanjem pomoći onima koji trebaju snagu i utočište. Zasad posjećujemo Dom za odgoj i obrazovanje djece s poteškoćama u razvoju. Pjevanjem i čitanjem sudjelujemo na večernjoj svetoj misi nedjeljom.

Zajedno s nama rade fra Sretan, zaslužan za sviranje i pjevanje, i fra Božo. Kao i svaka druga, i naša Frama ima svoga predsjednika i vijeće, koji se brinu za program i rad na susretima, na kojima obrađujemo teme koje nas najviše zanimaju te tako pomažemo jedni drugima u rješavanju svakodnevnih problema. Od ove je godine naš duhovni asistent organizirao i tečaj talijanskoga jezika. Naša želja je da se ne zaustavimo na tome. Voljeli bismo se susretati s ostalim Framama i ugostiti neke od njih, ići na hodočašća i duhovne vježbe te tako rasti u vjeri i zajedništvu.

Naše sudjelovanje na Nacionalnom susretu FRAME u Splitu svakako će nam ostati u srcima jer je pridonijelo našem zajedništvu, potaklo nas na daljnje djelovanje i ulilo nam snagu za nove izazove. Toliko o nama. Ako ste voljni jačati svoju vjeru i družiti se s nama, dođite. Frama nije mjesto, to je zajednica srodnih, a opet različitih duša koje čine jedno veliko srce, otvoreno za sve koji žele vjerovati.

GOSPODINE, TKO SI TI?

Kakva je to sila i snaga koja nas svake nedjelje vuče i okuplja oko tvoga stola? Što je to tako snažno u nama, što je to što nam savjest čini nemirnom? Gospodin - tko je to? Jedna osoba za cijeli svijet! Upravlja svima - starima, mladima, djecom, crnima, žutima, bijelim. Nismo vidjeli, ali vjerujemo. Zar je to u današnje, tako moderno doba, moguće? Svjedoci smo da je tako.

Mladi se okupljaju širom svijeta, združeni molitvom i pjesmom, hvaleći tebe, Gospodine. Tebi je sve moguće. Ti uvijek znaš sve, svime vladaš, upravljaš svakim osobno. Nikoga nikada ne zaboravljaš niti ne ostavljaš. Pomažeš nesretnima da pronađu tvoje svjetlo i tvoj put. Ti svakoga zoveš k sebi, u svoje kraljevstvo, u svoj dom. Ti si žrtvovao svoga Sina jedinca za nas, da nama pripravi put k tebi. Tko je tako velikodušan? Tko je tako požrtvovan? Tko je danas spremjan dati sebe za druge?

Imati toliko ljubavi da ljubiš cijeli svijet, bez razlike, sve jednako, jer svi smo mi tvoja djeca, tvoje kćeri i sinovi. Nije lako danas biti tako dobar i milosrdan Otac, ali Ti si nešto posebno, nešto nedokučivo i mislim da mnogima nije jasno kako, odakle tolika snaga i ljubav. U biti, mnogi ne znaju, tko si Ti, Gospodine?

PREDSTAVLJANJE

Frama Našice

Dvadeset i petoga listopada 1993. godine nekolicina se mlađih sastala s fra Dragutinom Bedeničićem i tako je nastala Frama u Našicama. On im je objasnio što je FRAMA, te su počeli proučavati Franjine životopise. Polako je rastao broj mlađih koji su se s velikom voljom sastajali u prostorijama franjevačkoga samostana, a ponekad i po kućama framaša, tako da su i naše obitelji saznale za FRAMU. Jedna od prvih akcija nove zajednice bio je odlazak na misu u bolnicu, gdje su bolesnicima nosili radost i veselje kroz pjesmu...

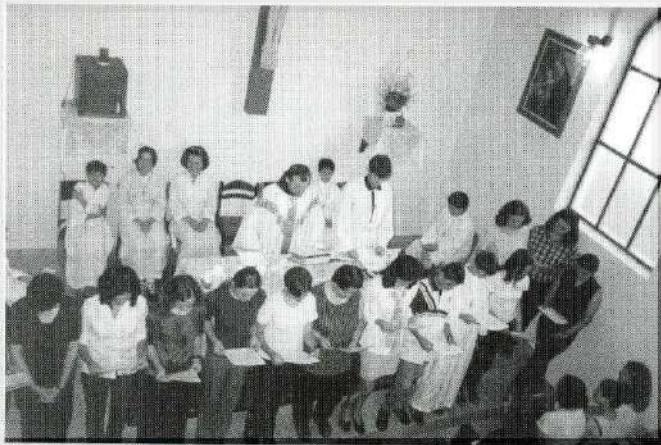
U rujnu 1996. godine u Našice je stigao fra Smiljan Berišić i preuzeo duhovno vodstvo Frame. Osmišljeni su tada novi pothvati, poput posjeta dječjem vrtiću, posjeta štićenicima Popravnoga doma u Požegi, organiziranja pomoći brojnijim obiteljima u župi (prodavali smo razglednice i

majice), prikupljanja novca za misije... Toliko lijepoga u dvije godine... Kad je fra Smiljan premješten u Čakovec, "došao je red" i na fra Željka Jurkovića Diku. On je htio "trenirati" nas, ali smo mi "trenirali" njega. Rezultat jednogodišnjega "treninga" je njegov odlazak u Bjelovar i nastavak rada s tamošnjom Framom.

Ljeti 1999. godine došao je fra Nikola Dodić - patak Dodo, koji je još uvijek s nama. Brojnost i aktivnost mlađih u Frami mijenjala se kako su prolazile godine. Imali smo, poput ostalih, i uspone i padove. Danas se na susretima utorkom u Našicama okupi 15 framaša. No, fra Nikola vodi i mlađe na filijalama koje su mu povjerene - Lila, Velimirovac i Klokočevac. Mnogi od njih dali su obećanja ove godine, tako da nas ima pedesetak. Na susretima razmišljamo o životu sv. Franje, o poruci evanđeoskih tekstova, meditiramo i rješavamo naše mladenačke probleme.

Prošle smo godine izrađivali adventske vijence i božićne jaslice, koje smo prodavali. Svake godine pred polnoću organiziramo božićni koncert. Već je tradicija planinarski križni put, na kojemu rado sudjelujemo. U suradnji s FSR-om ili samostalno uoči većih blagdana uređujemo

okoliš crkve (Uskrs, Sv. Antun Padovanski - zaštitnik grada i župe, Velika Gospa...). To isto čine i mladi u Velimirovcu i Klokočevcu.

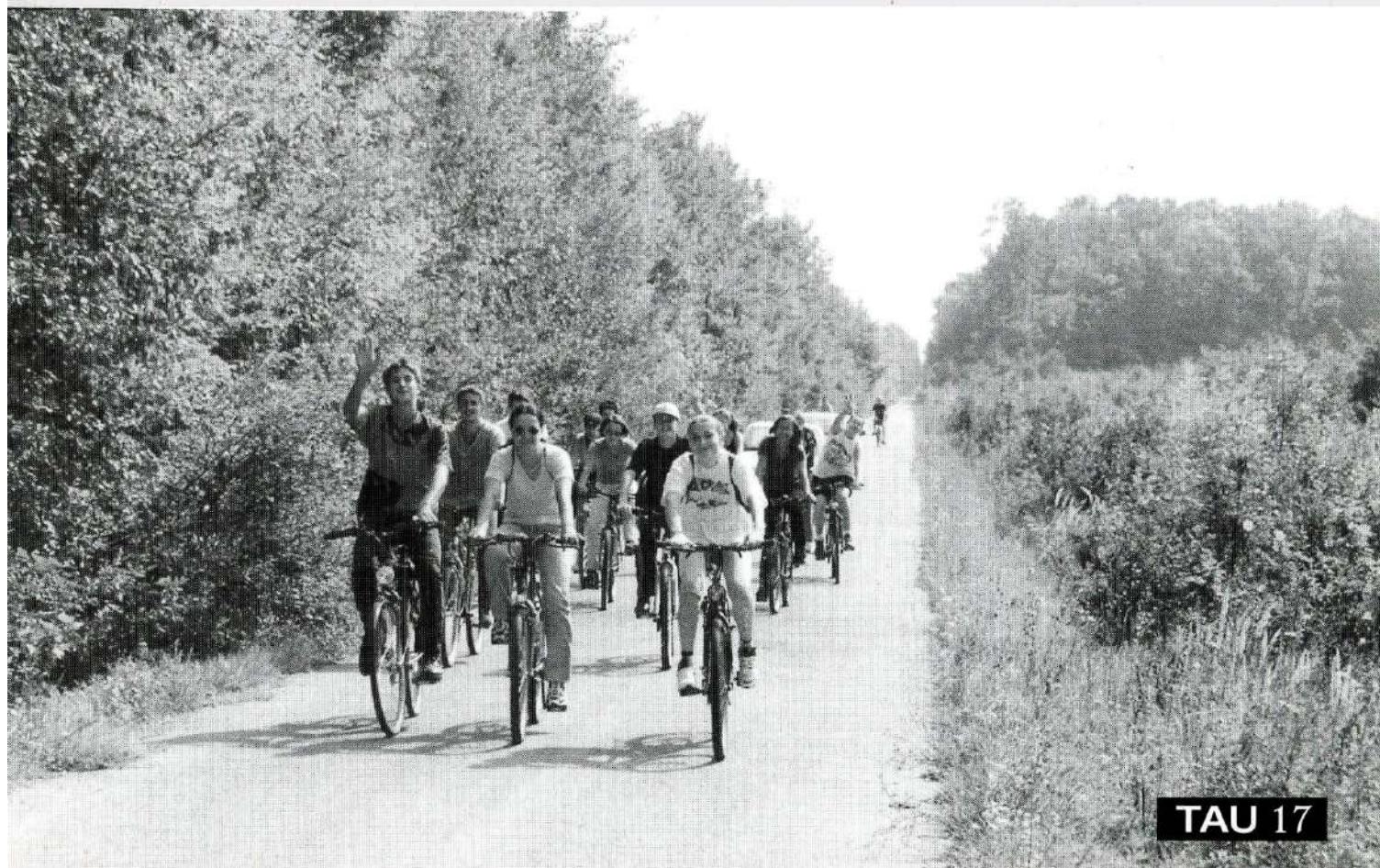
Osim toga, svake godine prikupljamo sredstva za pomoć našim misionarima po svijetu prodajom kolača, kave i čaja na Misiju nedjelju u gradu i po filijalama. U nekoliko smo navrata bili u posjetu zajednici "Susret" u Paučju kod Đakova, gdje se liječe bivši ovisni ci o drogama.

Dvoje framaša su u novicijatu Franjevačkoga svjetovnog reda. Zajedno sa sestrama i braćom iz FSR-a pred Božić i Uskrs obilazimo bolesnike da im donesemo nešto od radosti i topline najvećih kršćanskih blagdana.

U slobodno vrijeme organiziramo biciklijade, izlete i sl. To je prilika za življenje zajedništva i bratstva. Na Dan državnosti bili smo na nezaboravnom izletu, tijekom kojega je nas dvadesetero "glumilo" cijelodnevni obrok sestrama komaricama. Mi smo jeli meso s roštilja, a oni su jeli nas - bez pripreme!

Ove ćemo se jeseni vidjeti na Duhovnom kapitulu. Ponešto smo vam već pripremili, a mnogo toga još trebamo napraviti. MIR I DOBRO!

Damina Hovanjec

predstavljamo.

BIUŠA FRAMAŠICA, SADA SUEČANO ZAUJETOVANA KLARISA

"Bog moj, milosrđe moje!"

Frama se u Virovitici još nije ni rodila kad nas je Gospodin polako počeo sabirati oko svoga oltara na subotnje mise za mlade i druženje na molitvu s našim dragim p. Zdravkom. Među njima bila sam nova jer su se drugi već otprilike poznavali i bili povezani onom ljubavlju za kojom je i moje srce žđalo, ali tako daleko od

Izvora. Lijepo su me i srdačno prihvatali. Tu je bio i naš dragi brat Milan.

Bilo mi je 19 godina kad sam morala hitno na težu operaciju. To je bilo 1992. godine, kad je rođena, ako se ne varam, Frama u Zagrebu. Dva dana prije operacije krstila sam se i od tada se moj život počeo mijenjati, kao da sam se probudila iz nekoga sna. Bio je to moj prvi susret s Isusom i više Ga nisam mogla ni željela napustiti.

Poput Marije Magdalene tražila sam svoga Učitelja, no još više On je tražio i čekao mene. Kao i tebe, kao što traži i čeka sve koji su daleko i neće se smiriti dok svi ne budemo na broju jer nas neizmjerno ljubi.

Ali, kao i mnogi drugi, ni ja nisam mogla vjerovati da me Isus zove, da me treba... dok nisam shvatila onu predivnu molitvu što ju je kličući Isus upravio Ocu: "Slavim Te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima..."

Na Svjećnicu 1995. godine, nakon mnogo borbi, konačno sam ušla u samostan klarisa u Zagrebu i za mnom su se zatvorila vrata koja se samo iznutra otvaraju. Tako se napokon ispunila moja želja da zauvijek ostanem do nogu svoga Učitelja. Kao i prije ulaska, na početku moga novog života među Kristovim zaručnicama puno sam razmišljala kako je sveti Otac Franjo plakao što Ljubav nije ljubljena i molila ga da mi isprosi tu ljubav i žar srca. A danas, danas i opet sa svetim Ocem Franjom molim: "Gospodine, htjela bih te ljubiti kad bih samo znala!"

Ove godine na Svjećnicu položila sam svečane zavjete. To je bio dan moga potpunoga predanja Gospodinu.

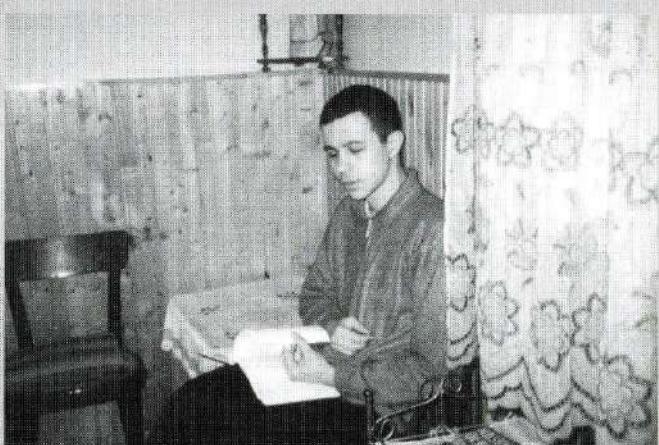
Sveti Otac Franjo i s. Marija Klara ljubili su i slijedili Isusa Krista siromašnog i raspetog. Toliko su Ga ljubili da ih je ta ljubav Njemu suobličila. To je, vjerujem, želja svakoga manjega brata i manje sestre (klarise).

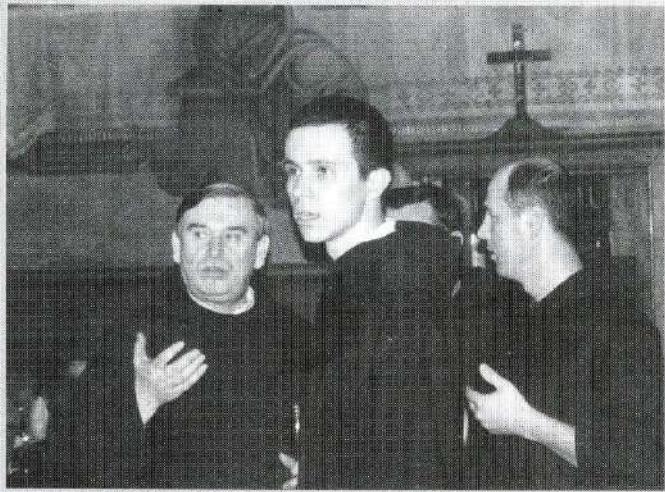
Molite za sestru Piu da nikad ne skrene s Puta Gospodnjeg, a ona će i dalje moliti i živjeti za sve Vas i čuvati Vas u Srcu nebeske Majke, koja ju je kao dobra Majka ohrabrilna, te je na dan svojih svečanih zavjeta mogla radosno uskliknuti: "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!"

s. M. Pia od Presvete Euharistije

FRAMAŠ MLADOMISNIK

Bog je uvijek s nama, uvijek nas njegova pristunost okružuje. Njegov Duh nas ovija kao plašt, te od Boga nikamo ne možemo pobjeći ili mu se sakriti. Unatoč tome, mnogi ljudi nisu svjesni te prisutnosti, mnogima ona ništa ne znači. Oni nisu ni svjesni da im nešto važno u životu nedostaje, a to je spoznaja Božje blage i dobrosrće prisutnosti. Takvim se ljudima Bog često objavljuje, pokazuje im svoju veličinu, dobrotu, milosrđe, ljubav. Susret s Bogom uvijek nepovratno mijenja osobu, koja čini životni zaokret. Mnoge osobe nam mogu u tome poslužiti kao primjer. Sv. Pavao se pred Damaskom susreo s uskrsnulim Kristom, te je od nemilosrdnog progonitelja Crkve postao njezin veliki širitelj i navjestitelj evanđelja. Kasnije, kao Isusov apostol, piše o sebi: "Da, ja sam najmanji među apostolima i nisam dostojan zvati se apostolom jer sam progonio Crkvu Božju. Ali milošću Božjom jesam što jesam i njegova milost prema meni ne bijaše uzaludna" (1 Kor). Sličan primjer nalazimo i u sv. Franji. Kao maldić, želio se domoći

vojničke slave i postati vitezom, te je s tom svrhom putovao jednom vojvođi. Međutim, u objavi se susreo s Gospodinom, koji mu je rekao: "Franjo, tko ti može učiniti više: gospodar ili sluga, bogataš ili siromah... Zašto, dakle, zbog sluge ostavljaš gospodara, a zbog siromašna čovjeka bogatog Boga?" Taj je susret s Bogom uvelike promijenio Franjin život te se on nakon toga često utječao molitvi, da bi tako mogao postati sluga svevišnjega Boga, čiju volju želi svom dušom i snagom vršiti.

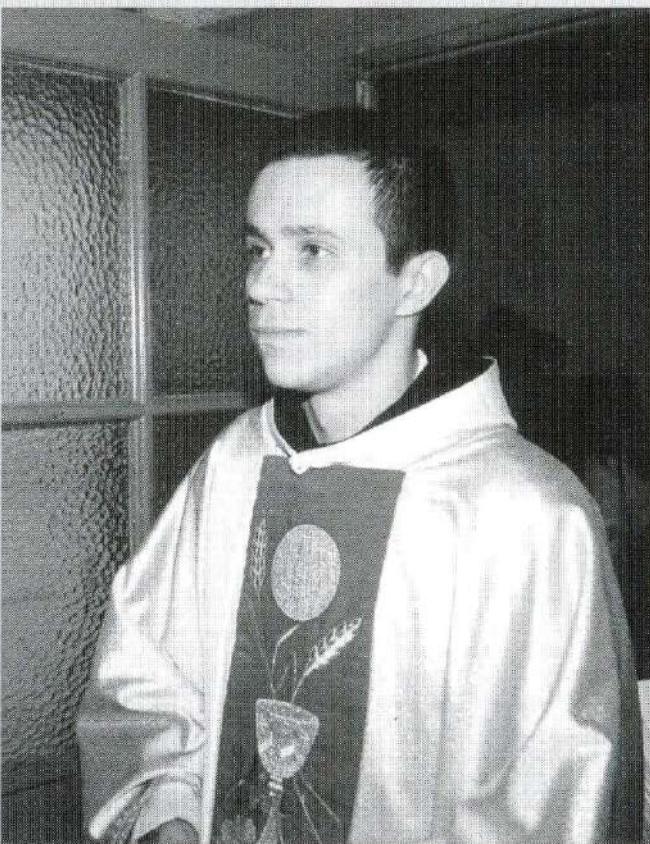
I danas se Bog objavljuje na različite načine. Već na početku života nam se njegova ljubav objavljuje u majčinoj ljubavi. Njega možemo prepoznati kao Stvoritelja svih stvorenja, koja su stvorena za naše dobro. Postoje mnoga posvećena mjesa, za koja ljudi tvrde da su se u njima susreli s Bogom, npr. Međugorje.

Jedan od važnijih susreta s Bogom u mom životu se zbio u zajednici FRAME. To je zajednica u kojoj sam, na osobit način, prepoznao zajedništvo i ljubav. Sveti pismo kaže da je Bog ljubav, a ja sam ondje prepoznao da je Bog i zajedništvo. Otada vječni život, koji nas očekuje, shvaćam kao zajedništvo Boga Oca, Boga Sina, Boga Duha sa svim ljudima, sa svima koje sam susreo za

ovoga života, kao i s onima koje nikada nisam vidio. To će biti istinsko zajedništvo u ljubavi, koje se već sada djelomično može osjetiti, a ja sam ga osjetio u FRAMI. Zato sam zahvalan Frami što mi je objavila Boga kroz zajedništvo.

Osobi koja uđe u FRAMU život se mijenja, dobiva pun smisao u ljubavi. Mnogi framaši kažu, i to potvrđuju svojim životom, da onaj tko je jednom bio u FRAMI nakon toga može samo napredovati, a nikako nazadovati. Prepoznao sam da ću najbolje odgovoriti Božjem pozivu i tako težiti za savršenstvom života u Franjevačkom redu. Većina framaša odlučuje stečenu ljubav i zajedništvo dijeliti u braku. Stoga smo svi pozvani, u kojem god zvanju živjeli, prihvatići ljubav Boga i ljubav svojih bližnjih i na to odgovoriti također ljubavlju, a sve to u zajedništvu božanskih Osoba. Neka nam sv. Franjo i sv. Klara svojim primjerom i zagovorom u tome pomognu.

fra Ratko Radišić

VOLJETI DRUGAČIJE

Bog stvori svijet. I podari mu nebo. A na njemu i zvijezde, sunce, mjesec, ovčice, pahuljice..., velike, malene, šarene, tužne, kičaste, prćaste,... Ne. Bog stvori svjetove. Ne. Bog stvori čovjeka. Ne. Stvori on Ijude. Svaki od njih je jedan svijet. Različit. Poseban. Neponovljiv. Isklesan po Božjem nacrtu. Savršen.

Tako primjerice David vidi boje. Ne vidi brojeve, vidi boje. Brojevima vidi boje. Devet nije poslije osam, ni sedam nije prije osam, već je devet jednostavno žuta prije narančaste. Žuto je ono veliko što sa svoja dva velika kruga zrači i sve obasjava. S daljinom se gasi. Pa po kontrastu boje dobijemo da njemu najbliže i jest crno, a najdalje narančasto.

Postoji i jedna mala velika Danijela.

Ona voli cijeli svijet. Njezin svijet je jedna riječ od četiri slova, od čak četiri slova. Ta četiri slova nekome su možda posve beznačajna četiri znaka, ali njoj znače sve. MAJA. Ova dvosložna riječ nije upućena jednom pojmu, jednoj osobi. Okružujući svijet kao u koncentričnim kružnicama svatko od nas pripada nekoj od krivulja Maje. Što si više uz nju i više crvenih letečih Danijelinih specijaliteta primiš, veći si. Maja u nazužem krugu. Pljesak ruku. Tišina u buci.

Ti dražesni tihi zvukovi ponekad prepoznatljive melodije svojim nas očima približavaju. Luki, dječaku uvijek raspoloženog i blistavog osmijeha s iskricama radosti u očima kad ima nekoga s kim bi pljeskao i nekoga tko bi mu se pridružio u pjesmi. Nakon svake iscrpljujuće točke dečko - taj medeni - rado prione na odmor uz nama svima

dobro poznati Lino-obrok. Luka voli Ivanu. Ivana voli Luku. Oni se vole. Jako. Snažno. Ćvrsto. Iskreno. Njihova ljubav je radost. Radost cijelog svijeta u malom. Neustrašivi oni su par. Osmijehom osunčati kišni dan, crvenim obrazima obojiti sivilo monotonosti, pa zar to može biti teško?

Pored njih ponekad sjedne Magdalena. Ne priča ona mnogo. A zašto i bi? Čemu? Sve što treba ona ti pokaže. U cijeloj toj klapi ona je jedina prava frajerica. Sjedne ti ona, pruži nogu preko noge, tek toliko da ti pokaže s kim imаш posla, pogleda te prodorno dubokomorskim očima kao da ti želi reći: "Ej, kauboju! Makni se malo, ta zar ne vidiš tko ti sjedi sučelice?"

I na kraju, ne manje vrijedan, tu je naš i vaš, ali prvenstveno naš (moj) Stef. Bez njega cijela ova hrpica ne bi bila ista. Sigurno ste čuli za Schumachera. Vozača. I za njegove sposobnosti. E, a našem, pa i vašem, dakle našem Štefu on konkurenčija nikakva nije. Pa tko bolje od vašeg i našeg Štefa zna kada, kako, gdje, zašto i nakon čega zatrubit. Imao je on dva velika učitelja. Oca. I... I Ladena. Bez Ladena i teta ta družina se ne bi mogla sastajati svaki dan i ispuniti dvosoban dom tim različitim svjetovima, svojim iskricama.

Oni imaju dva vječna doma: Očev dom, zajednički, prepun ljubavi, no uz njega, oni su stanovnici i naših srdaca. Srca svakoga najmanjeg čovjeka koji je spremjan i sposoban voljeti. Tu je njihov dom. I tu je njihovo utočište. Predivan je osjećaj voljeti drugačije.

Martina i Lucija

**JUBILEJSKI SUSRET MLADIH U RIMU I PRVI
SVJETSKI SUSRET FRAME U ASIZU**

Sudjeluje preko 400 framaša iz Hrvatske i BiH

** Jubilej mladih prilika je za pomirbu s Ocem koji nas čeka. To nije bilo kakav susret koji se samo upisuje u kalendar. To je susret koji treba istinski doživjeti*

Preko 400 framaša iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine priprema se na XV. svjetski susret mladih. Ide osam autobusa. Mladi iz Hrvatske kreću 13. kolovoza iz Zagreba. Predvečer istoga dana dolaze u Asiz gdje će s večernjom molitvom započeti I. svjetski susret Franjevačke mладеži pod gesлом "S Franjom u korak s najmanjima". To je prvi susret ovakve vrste koji je organiziran u sklopu Jubileja mladih. Centralni susret FRAME bit će 14. kolovoza u Svetom Damjanu, Porcijunkuli i bazilici sv. Franje. U popodnevnim satima svi polaze u Rim, a program FRAME nastavit će se još u nekoliko navrata u Rimu. Posebno će se na franjevački način govoriti o utjelovljenju, a bit će nekoliko svjedočenja iz raznih krajeva svijeta sa svrhom:

- predstavljanja franjevačke stvarnosti na međunarodnoj razini,

- izmjene iskustva o srcu franjevačke duhovnosti - siromaštvu - doživljenom u raznim okolnostima,

- upoznavanja siromaštva i poteškoća rata kako bi se otvorili oči i srce i kako bi solidarnost postala konkretnija.

Svjedočit će i fra Giacomo Bini, generalni ministar Reda manje braće i donedavni misionar u Africi.

Pranjem nogu iskazat će mladi iz Rima pod euharistijskim slavljem na svetkovinu Uznesenja Marijina službenu gestu dobrodošlice i ljubavi prema mladima koji dolaze iz raznih strana svijeta. Sv. Filip Neri je također prao noge hodočasnicima koji su pohodili Rim u jubilarnoj godini.

Mi ćemo kroz sve dane pratiti program "Jubileja mladih" i program FRAME, a u slobodno vrijeme razgledavat ćemo Rim. Za sve mlade program završava sa svetom misom koja će biti Papino "misionarsko poslanje". On će u Kristovo ime zatražiti da živimo euharistiju. Ona kao Kristovo zahvaljivanje Ocu traži od nas da zahvaljujući Ocu zajednički prikažemo svoj život, zajedno s Kristovim životom, za spasenja svijeta i služenje braći koja očekuju naše svjedočenje. Svi mladi će biti pozvani da iz grada svetih apostola Petra i Pavla u svoje zemlje ponesu *credo* koji su isповijedili i *zahvaljivanje* što su slavili. Jubilej mladih prilika je za pomirbu s Ocem koji nas čeka. To nije bilo kakav susret koji se samo upisuje u kalendar. To je susret koji treba istinski doživjeti.

fra Ivica Jagodić

Na recepciji hotela:

“Šta znači ovo: dodatak za televizor, kad u sobi nema televizora?”

“Pa, znači dodatak. Od tog novca ćemo kupiti televizor.”

Prodajemo STRADIVARIJEVU violinu. Novu!

Voze se žena i muž autom na autocesti. I policajac ih zaustavi. Policajac pita muža:

“Zašto si vozio 65 km, kad je dozvoljeno 55 km?

Muž:

“Nisam, stvarno, vozio tako brzo.

Žena:

“Što lažeš, kad si vozio 70 km?

Muž:

“Ti šuti!

Policajac:

“Nisi stavio ni pojas.

Muž:

“Sada sam ga upravo skinuo.

Žena:

“Što opet lažeš, kad ga nisi ni imao?

Muž

“Šuti kad ti kažem!

Policajac pita ženu:

“Da li on uvijek tako priča s Vama?

A žena će:

“Ne, samo kad je pijan.

Kaže jedna plavuša drugoj:

“Znaš li da ove godine Nova godina pada na petak?”.

Na to će ova:

“Joj, samo da nije trinaesti!”.

..... humor

Vratio se Mujo iz šopinga po Trstu i priča Hasi:

“Kupio sam sve i svašta, al' posebno skupo sam platio jedan džemper. Kod nas nema takvog.

“Pa kakav je to džemper, kakve je boje?

“Eh, kako da ti objasnim... je l' znaš kakve je boje trula višnja?

“Znam.

“E pa isti takav, samo zeleni.

• •

Otvorio medo trgovinu i dođe jedan dan zeko, uđe i pita:

“Medo, imaš li jagoda?

“Nemam, zeko!

Sljedeći dan opet zeko pita medu:

“Medo, imaš li jagoda?

I opet će medo:

“Nemam, zeko!

I tako par puta. Dođe zeko opet i pita:

“Medo, imaš li jagoda?

Medo, sad već ljut, kaže zeki:

“Ako me to još jednom pitaš, zakucat ću te za zid!!

Dođe sutra zeko i pita:

“Medo, imaš li čavala?

Medo odgovara:

“Nemam...

A zeko će:

“A jagoda?

• • • • • • • • • • • • • • • • • • •

Natjecali su se Amerikanac, Rus i Bosanac tko ima jače piće.

Amerikanac popije 21 čašu viskija. Stave pred njega stolicu.

“Koliko vidiš stolicu?

“Dvije!

“Nije loše...

Rus popije 15 votki. Stave pred njega stolicu.

“Koliko vidiš stolicu?

“Hik... Tri.

“Dobro.

Bosanac popije 10 čaša šljive. Stave pred njega stolicu.

“Koliko vidiš stolicu?

–... Hik... A?... Hik... U kojem redu?

Bolje ispasti glup, nego iz autobusa.

redovi

Franjin duh nesebične ljubavi i služenja

Školske sestre franjevke Krista Kralja

* Sestre žive izričito od vlastita rada: predaju vjeronauk u osnovnim i srednjim školama, vode crkveno pjevanje, rade u crkvenim ustanovama, bolnicama, dačkim domovima, dječjim vrtićima te u službama drugih samostanskih zajednica
* Uspinkos velikim posljedicama rata, u Provinciji se osjeća dinamika života prvočne karizme i franjevačke duhovnosti u služenju i djelovanju

Svoje prve korijene Školske sestre franjevke Krista Kralja vuku iz 19. st. iz Graza.

Prvu družbu Školskih sestara ustanovila je s. Franciska Antonija Lampel 1843. g. radi odgoja ženske mlađeži. Karizma sestara je odgojna, a duhovnost od najdubljih korijena franjevačka budući da je s. Franciska je sa svojim kolegicama učiteljicama u Grazu i prije nego što je osnovala družbu bila franjevačka trećoredica.

Mariborski biskup bl. Antun Martin Slomšek zaželio je da u njegovu biskupiju dođu redovnice za odgoj kršćanske mlađeži, a njegovu želju ostvario je kanonik Franc Kosar kad su nakon njegove smrti 15. listopada 1864. prve četiri redovnice došle iz Graza u Maribor. U Mariboru sestre franjevke iz Graza postaju 13. rujna 1869. samostalna družba. Prvom poglavicom postaje s. Margareta Puchar. Družba i dalje živi po statutima iz Graza sve do 1922., kad mariborske sestre dobi-

vaju svoje Konstitucije i kad ih Sveta Stolica priznaje samostalnom redovničkom ustanovom papinskog prava. Koliko su karizma i duhovnost u sebi bile plodne, vidi se iz širenja nove družbe iz Maribora. Godine 1899. sestre idu u Mostar, 1904. u Split, 1908. u Egipat, a 1909. u Sjevernu Ameriku, što zbog odgađanja, a što kao pratnja slovenskim i hrvatskim iseljenicima u Sjevernu i Južnu Ameriku.

Zbog rata sestre su 1941. morale napustiti matičnu kuću u Mariboru. Vrhovno sjedište premješteno je u Rim gdje se nalazi sve do danas.

Sestre su visoko obrazovane

Franjevačkih družbi u svijetu ima oko 400 sa oko milijun redovnica. U Hrvatskoj je sedam trećoredskih franjevačkih družbi i sestre klarise drugog reda.

Jedno od bitnih obilježja koje s. Franciska naglašava je: "Uvijek odgovarati na molbe Crkve koje nam se trenutno postavljaju. Služiti nesebično iz ljubavi, sve davati." Karizma Školskih sestara franjevki je živjeti Evangelje u redovničkoj zajednici iz ljubavi prema Bogu u Franjinu duhu pokore, veselja i jednostavnosti, odgajati mlađež i obavljati druga apostolska djela u službi Crkve. Školske sestre franjevke žive u deset provincija i rimskoj regiji. Središta provincija su Ljubljana, Mostar, Split, Sarajevo, Klagenfurt, Trst, Lemont, Argentina, Urugvaj, Paragvaj i Rim. Sestre financijski žive izričito od vlastita rada. Skoro svaka sestra u zadnjih deset godina je visoko obrazovana. Da bi se duhovno izgradile, sestre se koriste duhovnim, znanstvenim i kulturnim ponudama Crkve i društva gdje žive.

Na ispit u vjernosti i ljubavi

Od samih početaka u Bosni 1928., sestre su na ispit u vjernosti i ljubavi, ali uz Božju pomoć ustrajale su sve do danas. Za drugoga svjetskog rata u Bosni sestre su morale napustiti svoje podružnice. Budući da su sestre bile Slovenke, bile su progname i onemogućeno im je djelovanje. Redovničko odijelo su zamjenile građanskim, pa "skriveni" ostaju služiti ljudima i braći franjevcima po franjevačkim samostanima. Bila su im onemogućena primanja u novicijat, pa su novakinje slali u Mostar. Potrebe smještaja novicijata dovode ih i u Hrvatsku gdje su se nakon "seljakanja" (Jastrebarsko, Virovitica) naselile 1957.u Kloštru Ivaniću, gdje su i danas. Iz istih razloga osnovana je Bosansko-hrvatska provincija 29. travnja 1942. Prvom provincijalkom imenovana je s. Verena Dijaković. Sestre Bosansko - hrvatske provincije još su teže prošle u Domovinskom ratu. Protjerane su s 21 podružnice, od ukupno 47. Bogu zahvaljuju što su se s narodom već vratile na sedam podružnica.

..... redovi

- Danas je u tri hrvatske provincije sestara franjevki Krista Kralja preko 700 sestara sa svojim podmlatkom. Radosne su što je na prošlogodišnjem vrhovnom kapitulu Družbe izabrana vrhovna poglavarica iz hercegovačke provincije s. Natalija Palac. Bosansko-hrvatska provincija Školskih sestara franjevki Krista Kralja ima 262 sestre. Od toga - 34 su u inozemstvu, osam je juniorki, četiri su novakinje, tri postulantice i četiri kandidatice. Usprkos velikim posljedicama rata, u Provinciji se, Bogu hvala, osjeća dinamika života prvočne karizme i franjevačke duhovnosti u služenju i djelovanju. Sada sestre žive i rade na 44 podružnica: predaju vjeronauk u osnovnim i srednjim školama, vode crkveno pjevanje, rade u crkvenim ustanovama, bolnicama, đačkim domovima, dječjim vrtićima te u službama drugih samostanskih zajednica. - rekla je s. Renata Mrvelj.

Djevojke koje su zanimaju za njihov red mogu se javiti na adrese:

Marina Držića 31, 10000 Zagreb;

tel: 01/6180-274, 01/6180-275

Bjelave 43, 71000 Sarajevo;

tel: 0038771/664-372

Malo Selo 3, 70230 Bugojno;

tel: 0038770/251-361

Slavica Samardžić

TIJELO GOVORI VIŠE OD RIJEĆI

* Izravna verbalna komponenta komunikacije iznosi manje od 35 posto, a ostatak od 65 posto komunikacije obavlja se neverbalno

* Riječi i pokreti su međusobno povezani, i to takvom predvidivošću da bi dobro izvežbana osoba trebala biti u stanju da samo slušajući glas pogodi kakav pokret čovjek izvodi

Kako se približavamo kraju XX. stoljeća, svjedoći smo pojave neverbalista, nove vrste istraživača na području društvenih znanosti. Baš kao što se ornitolog oduševljava promatranjem ptica i njihova ponašanja, jednako se tako i neverbalist oduševljava pri promatranju ljudskih neverbalnih migova i znakova. On ih proučava u društvenim susretima: na plaži, na televiziji, u uredima i svugdje gdje ljudi međusobno komuniciraju. On je istraživač ponašanja koji želi doznati više o ljudskim po stupcima, kako bi mogao više naučiti o sebi i načinu na koji može poboljšati svoje odnose s drugim ljudima.

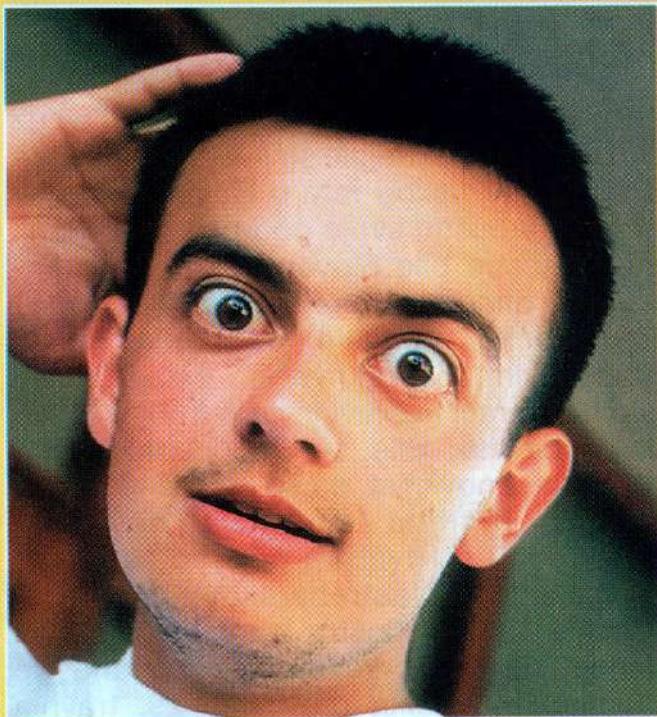
Čovjek je životinja

Cini se gotovo nevjerojatnim da se usprkos više od milijun godina razvoja ljudskoga društva neverbalni način komuniciranja počeo proučavati tek šezdesetih godina ovoga stoljeća i da je javnost postala svjesna njegova postojanja tek nakon što je 1970. godine Julius Fast objavio knjigu o govoru tijela.

No, čak ni danas većina ljudi uopće ne zna za postojanje neverbalne komunikacije govorom tijela, a da i ne govorimo da nisu svjesni od kakvog je značenja za njihov život.

Charlie Chaplin i mnogi drugi glumci nijemoga filma bili su pioniri vještine neverbalnog komuniciranja;

VIŠE OD RIJEĆI

tada je to bio jedini način komuniciranja na platnu. Svakog se glumca smatralo dobrim ili lošim ovisno o tome u kojoj je mjeri mogao uspješno komunicirati gestama i ostalim znakovima tijela. Kad je zvučni film postao popularan, a neverbalni dio glume manje naglašen, mnogi su glumci nijemoga filma utonuli u zaborav; održali su se samo oni koji su uspješno rabili verbalne vještine.

Što se tiče tehničkog proučavanja govora tijela, možda je jedan od najutjecajnijih radova bila knjiga "Istraživanja osjećaja kod ljudi i životinja" Charlesa Darwina, objavljena 1872. godine. Darwin je razvio moderan pristup istraživanju izraza lica i govora tijela i od tada su brojni istraživači diljem svijeta potvrdili mnoge od njegovih pretpostavki i zapažanja. Od toga vremena do danas istraživači su zabilježili gotovo milijun neverbalnih migova i znakova. Albert Mehrabian je otkrio da se cijelokupan utjecaj poruke sastoji od verbalnog dijela (samo riječi), koji je zastupljen sa 7 %, vokalnog (uključujući ton glasa i ostale zvukove), s 38 %, i neverbalnog dijela, s udjelom od 55 %. Profesor Birdwhistell došao je do slične procjene zastupljenosti neverbalnog dijela komuniciranja koje se odvija medu ljudima. On je ocijenio da prosječan čovjek u stvari komunicira riječima ukupno u traja-nju od oko 10-11 minuta dnevno i da je za prosječnu rečenicu potrebno tek oko 2,5 sekunde. Poput Mehrabiana, i on je ustanovio da izravna verbalna komponenta komunikacije iznosi manje od 35 %, a da se ostatak od 65 % komunikacije obavlja neverbalnim načinom.

Većina se istraživača uglavnom slaže da se govorni kanal ponajprije koristi za prenošenje poruka, dok se neverbalnim načinom izmjenjuju međusobni stavovi i tek se u nekim slučajevima koristi za prenošenje gorovne poruke.

Bez obzira na kulturu, riječi i pokreti su međusobno povezani, i to takvom predvidivošću da bi dobro izvježbana osoba trebala biti u stanju da samo slušajući glas pogodi kakav pokret čovjek izvodi. Mnogi teško prihvataju činjenicu da su ljudi još uvek u biološkom smislu životinje.

Homo sapiens je jedna vrsta primata, bezdlakog majmuna koji je naučio hodati na dvije noge i ima razvijeni mozak. Poput bilo koje druge vrste, i nama upravljaju biološki zakoni koji djeluju na naše ponašanje, reakcije, govor tijela i geste. Zadivljuje kako je ludska životinja rijetko svjesna položaja svoga tijela, pokreta, mimike i gesta koje mogu pričati jednu, dok glas priča sasvim drugu priču.

Žene su sposobnije od muškaraca

Kad god za nekoga kažemo da dobro zapaža ili da je intuitivan, mislimo na njegovu ili njezinu sposobnost da čita neverbalne znakove druge osobe i da ih uspoređuje s verbalnima. Drugim riječima, kad kažemo da slutimo ili da nam se čini da je netko rekao laž, u stvari mislimo da se njegov govor tijela ne podudara s izgovorenim riječima. To govornici nazivaju "svijest o auditoriju" ili "o grupi". Na primjer, ako publika sjedi naslonjena, spuštene braće i ruku prekrivenih na prsima, za perceptivnog govornika to je znak da njegove riječi ne dopiru do nje. Postaje svjestan da je potreban drugačiji pristup kako bi postigao da publika slijedi njegovo izlaganje. Isto tako, govornik koji nije "perceptivan", koji je nesposoran da to uoči, pogriješit će ako prijeđe preko toga.

Žene općenito imaju znatno veću sposobnost percepције od muškaraca i ta je činjenica dovela do pojma "ženske intuicije". Žene imaju urođenu sposobnost da uoče i odgonetnu neverbalne znakove, isto kao što imaju oštvo oko za sitne pojedinosti. Ta ženska intuicija posebno je očita kod žena koje su odgajale malu djecu. Tijekom prvih nekoliko godina u komunikaciji s djetetom majka se isključivo oslanja na neverbalni kanal i vjeruje se da je to razlog zbog kojega žene obično

postaju perceptivniji sugovornici od muškaraca.

Neverbalni pokreti - naučeni ili urođeni

Mnoga istraživanja i rasprave pretežno su se vodile oko pitanja jesu li neverbalni znakovi urođeni, naučeni, genetski naslijeđeni ili stečeni na neki drugi način. Dokazi su skupljani iz niza promatranih slijepih i gluhih osoba koje nisu mogle usvojiti neverbalne znakove kroz auditivne i vizualne kanale, zatim promatranjem istraživanja gesti u različitim kulturama širom svijeta, te pri proučavanju ponašanja naših antropološki najbližih rođaka - bezrepih čovjekolikih majmuna.

Zaključak ovoga istraživanja ukazuje da neke geste spadaju u zasebnu kategoriju. Na primjer, većina se mlađunčadi primata rađa s neposrednom sposobnošću sisanja, što ukazuje na to da je sisanje urođeno ili genetski naslijeđeno. Njemački je znanstvenik Eibl-Eibesfeld otkrio da se osmijeh kod djece koja su rođena gluha ili slijepa javlja neovisno o učenju ili oponašanju, što znači da i to mora biti urođena gesta. Proučavajući izraze lica osoba koja potječu iz pet bitno različitih kultura, Ekman, Friesen i Sorenson su potvrdili neka od Darwinovih izvornih uvjerenja o urođenim gestama. Ustanovili su da svaka kultura koristi iste osnovne izraze lica

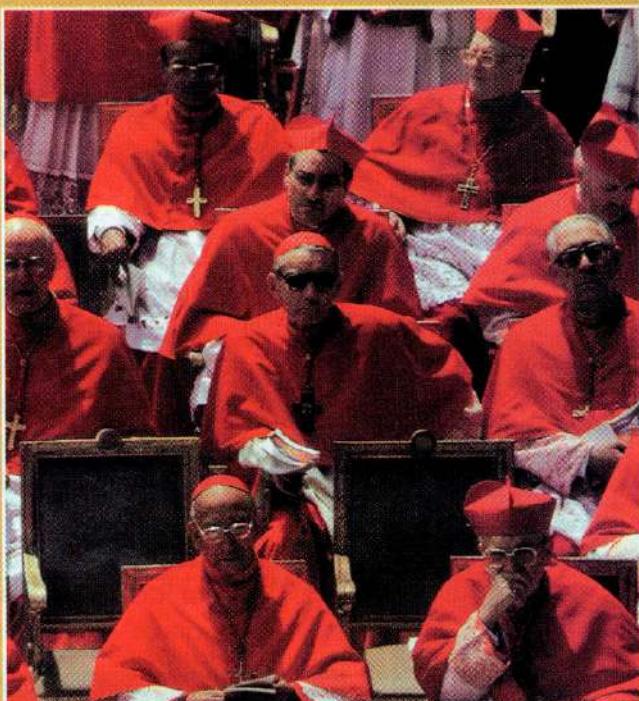
kako bi izrazila osjećaje, što ih je navelo na zaključak da te geste moraju biti urođene.

Kada prekrižite ruke na prsima, prekrižite li lijevu preko desne ili desnu preko lijeve? Većina ljudi ne može sa sigurnošću odgovoriti dok to ne provjeri. Dok nam se jedan način čini prirodnim, drugi je sasvim neobičan. Dokazi navode na pomisao da bi to također mogla biti genetska gesta koja se ne može mijenjati.

Stručnjaci se još uvek ne mogu složiti oko toga da li su neke geste, kulturološki naučene, postale navikom ili su pak genetske prirode. Na primjer, većina muškaraca pri odijevanju kaputa najprije navlači desni rukav, a većina žena lijevi.

Veći dio našeg osnovnog neverbalnog ponašanja je naučen, a značenje mnogih pokreta i gesta je kulturno određeno.

Aleksandra Kargačin

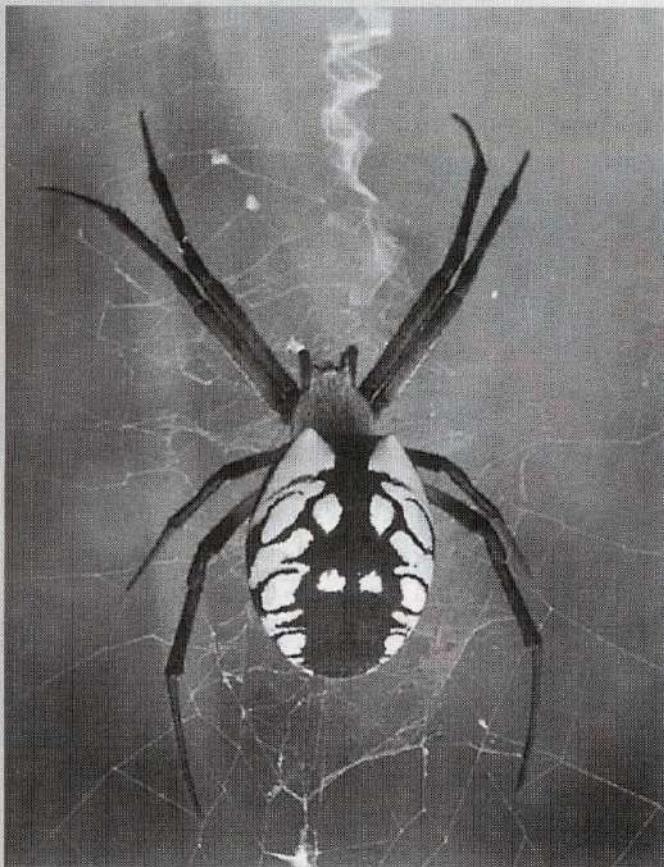

ekologija.

PAUCI

Gotovo najstariji kopneni stanovnici

Već je svatko u životu imao iskustvo bliskog susreta s "osmoočnim" bićima iz kuta sobe. Neki veliki s dugim nogama, neki maleni, čak pomalo i simpatični. Ti susreti najčešće za pauke kobno završavaju. Ima i slučajeva kad ih se ne smije ni slučajno uz nemirivati, a kamoli ukloniti jer "pauci donose sreću". No, tu najvjerojatnije nije toliko rječ o praznovjerju, koliko o izgovoru i opravdanju za

prisutnu paučinu. Ti susreti su pak najdramatičniji kod arahnofobičara (arahnofobija - patološki strah od pauka).

Pauci su rasprostranjeni po cijelom svijetu, iznimka je samo Antarktik. Poznatih je oko 35.000 vrsta. Mnogo njih ne prerasta veličinu jednog milimetra, dok je tijelo nekih pauka pticara dugo i do deset centimetara. Tijelo pauka sastoji se od glavopršnjaka i krupnog zatka. Prvi par čeljusnih ticala pretvoren je u kliješta, koja izlučuju otrov kao produkt otrovnih žlijezda. Otrov im služi za ubijanje plijena i za obranu. Pauci su većinom grabežljivci i jedini nekralježnjaci koji love leteće kukce. U uhvaćenog kukca najprije puštaju probavne sokove, a zatim iz njega usišu polurazgrađenu kašastu unutrašnjost. Spadaju u najstarije kopnene stanovnike, koji udišu atmosferski zrak pomoću cjevčica - uzdušnica. Oči su im jednostavne i mogu razaznati samo svjetlo od tame. Tijelo

i noge pokrivene su rijetkim osjetilnim dlakama, kojima zbog trešnje mreže razaznaju ulov.

Mrežu prave od tankih niti koje izlaze iz bradavica predljivih žlijezda. Niti se na zraku stvrdu u paučinu. Iako su tanke i do 0,0004 mm, prilično su otporne i čvrste. Osim što pletu mreže, nitima izoliraju svoja staništa, umataju jajača te vise na njima dok plove zrakom. Kod mužjaka je posljednji par nogu preobražen u "uredaj" za parenje. Ženka pauka paučinom zaprede oplodjena jaja u kukon iz kojega izlaze mladi pauci. Nakon parenja mužjaci, koji su obično puno manji od ženke, često završe kao ženkin obrok. Time ženke dobivaju više hranjivih tvari.

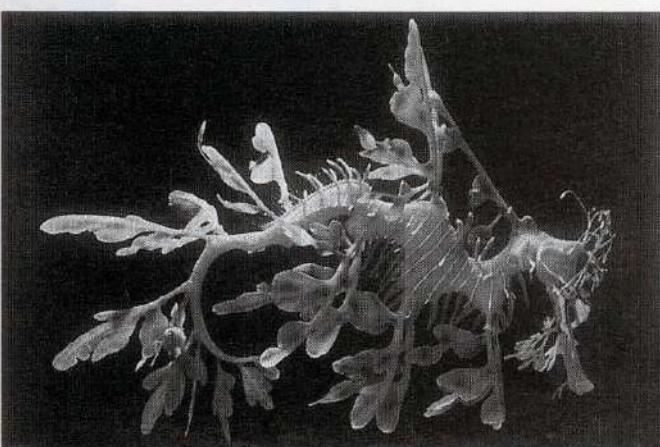
Lako prepoznatljivi pauk je pauk krstaš sa svojim uočljivim bijelim križem na smeđem tijelu. Od za čovjeka otrovnih vrsta koje možemo naći u Hrvatskoj, poznata je crna udovica (*Latrodectes tredecimguttatus*), čiji ubod teško ošteće živčani sustav te može biti i smrtonosan. Živi u Istri i Dalmaciji. U Dalmaciji također živi europska tarantula, čiji je ujed bolan, ali nije opasan.

Iva Lukačić

MORSKI KONJIC / HIPPOCAMPUS

Ribe bez peraja

Morski su konjici, zapravo, ribe posebnog izgleda. To su ribe bez repnih peraja i bez zuba, koje plivaju valovitim kretnjama leđne peraje. Da ga ne bi nosili valovi, morski konjic se repom hvata za bilje. Spadaju u rod riba košunjača iz porodice morskih šila. Ime su dobili po karakterističnom izgledu i položaju glave (*hippocampus*). Tijelo im je

prekriveno oklopom od koštanih koščica. Te posebne ribe žive u plitkim morima širom svijeta, te poput svojih srodnika šila imaju izuzetan način razmnožavanja. Ženka ispred mužjakova tijela izbací do 400 jaja. Mužjak ih oplodi i potom stavlja u trbušnu vrećicu, gdje se jaja razvijaju i mladi naposljetku izlegu. Kad su male ribe spremne da se brinu same za sebe, mužjak ih grčenjem tijela po troje - četvero izbacuje iz trbušne vrećice. Tek izlegli morski konjici plivaju blizu oca.

Koraljni su grebeni dom mnogih živih bića, od koralja i moruzgvi do riba i morskih konjica. Njih ugrožava zagađivanje i pretjerani izlov, bušenje u potrazi za naftom, kopanje koralja za građevni materijal, te bacanje otpada. Izgradnja na obali može stvoriti mulj koji se slijeva u more te prekriva i ubija koralje, a s njima i morske konjice. Turisti oštećuju gredene sidrina svojih brodova ili uzimanjem koralja kao suvenira. Sušena tijela morskih konjica koriste se u pripravi kineskih lijekova.

U Jadranskom moru žive dvije vrste morskih konjica; dugokljuni morski konjic i kratkokljuni morski konjic. Izrastu do 16 cm dužine.

Marija Milić

NACIONALNI PARK KRKA

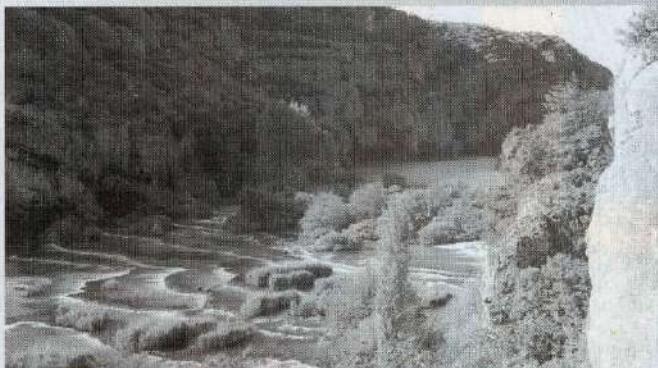
Sedamdeset i pet kilometara vodene ljepote

Krš je siromašan vodom, ali tamo gdje se pred barjierom nepropusnih slojeva voda pojavi na površini, obično sa sobom donosi obilje ljepote i zanimljivosti.

Krka je jedna od takvih krških rijeka. Od izvora do ušća duga je 75 km te prvi nekoliko kilometara teče Kninskim poljem, a u samom Kninu ulazi u poznati kanjon. Upravo je taj kanjonski dio najvredniji i najprivlačniji jer je Krka u njemu stvorila sedam sedrenih slapova i nekoliko jezera. (Sedra je vapneni sediment koji se posredstvom algi i mahovina izlučuje u vodi, bogatoj otopljenim vapnencem. U normalnim prilikama - osobito ako je voda čista - sedra taloženjem raste pa se u riječnom koritu stvaraju prirodne pregrade i slapovi, a uzvodno se formiraju jezera).

Prvi je slap Bilušić buk, desetak kilometara nizvodno od Knina. Zatim slijedi slap Brljan. Međutim, taj slap, kao i iduća tri (skupina Manojlovac, Rošnjak i Miljacka) imaju vodu samo za viših vodostaja zbog zahvata vode za hidroelektranu "Manojlovac". Idući

..... **ekologija.**

je, Roški slap, jedan od najljepših lokaliteta na Krki. U podnožju Roškog slapa počinje najveći ujezereni dio toka, dug 13 km, a širok oko 1 km. Njegov je središnji i najširi dio Visovačko jezero. Ono je nazvano prema istoimenom samostanu i crkvi na otočiću usred jezera. Posljednji i najrazvedeniji slap Krke je Skradinski buk, najljepši sedreni slap u Europi. Njegovih 45,7 m visine raspoređeno je u 17 što viših, što nižih stepenica, između kojih se formiralo niz minijaturnih jezera. U području Skradinskoga buka Krke se dodiruje s morskom vodom, iako do "pravog" mora preostaje još 20-ak kilometara. Riječ je o dolini Krke, koja je potopljena dizanjem morske razine nakon ledenog doba.

Biljni svijet uz Krku zanimljiv je i raznovrstan. Među prirodnim šumskim zajednicama u kanjonu nalazimo i listopadne i zimzelene listače. Takoder, nalazimo i maslinu, a značajni su i mnogobrojni šumarnici bijelog i alpskog bora.

U vodama Krke žive dva endemična predstavnika naših riba: zlousta pastrva i visočka jezerska pastrva. Krka je poznata i kao zimovalište, seobeni put ptica.

Početkom 1985. godine veći dio Krke i rjenog priobalnog područja proglašen je nacionalnim parkom.

Maja Požgaj

JESTE LI

...da jagoda zapravo nije voće.

...da buha može skočiti uvis 200 puta više nego što je sama visoka.

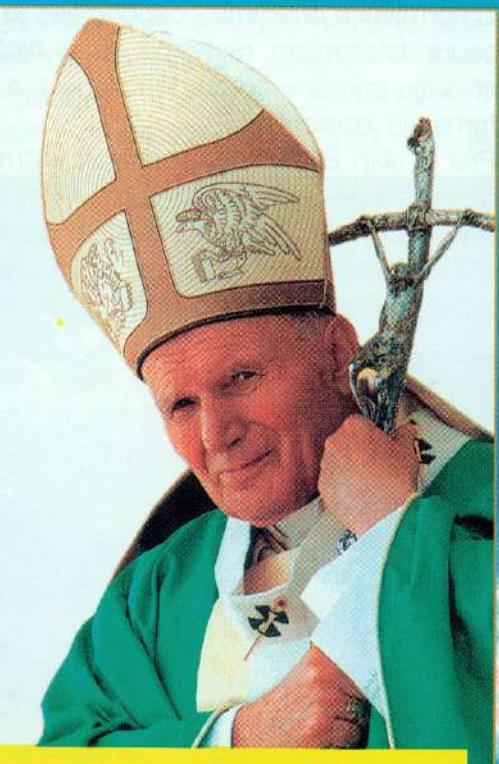

...da najveća piramida na svijetu nije u Egiptu. Nalazi se oko šezdesetak milja (96,6 km) jugoistočno od Mexico Citya u Meksiku. Površine je preko 1,62 ha, a najveća egipatska piramida, koja se nalazi u Gizi, ima površinu od oko 0,5265 ha (1 ha = 10.000 četvornih metara).

...da je, gledana pod mikroskopom, struktura mozga dupina na istom stupnju razvoja kao i struktura ljudskoga mozga.

...da je Isus živio prije otprilike 66 generacija.

...da je prosječna masa zvijezde oko 150.000 puta veća od Zemljine.

...da je Ivan Pavao II. jedini papa do sada čiji je život ispričan u stripu. Godine 1983. Marvel Comics je izdao Papinu biografiju.

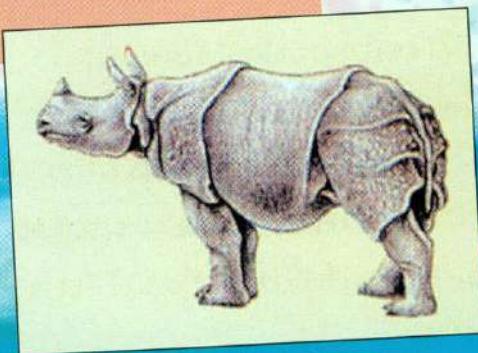
ZNATE LI?

Priredila:

Zorana

Perinčić

...da rog nosoroga
zapravo nije kost,
nego kosa.

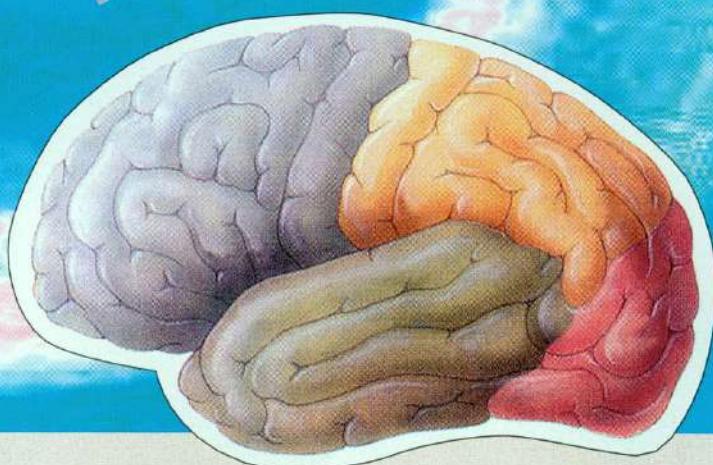

...da postoji dovoljno nalaza koji nas
navode na zaključak da kartiranje
postoji od kamenog doba.

...da pčela može nositi masu 20 puta
veću od svoga tijela.

...da je Zub jedini dio ljudskoga
tijela koji se ne može sam
obnoviti.

...da će krastavac, ako se na njegove suprotne kra-
jeve spoje elektrode i pusti struja, svijetliti.

...da jedan ljudski mozak emitira više električnih
impulsa u jednom danu nego svi telefoni u svijetu
zajedno.

...da za mrgodenje
koristimo 43 mišića lica,
a za osmijeh 17.

“Nema drugog uzroka miru osim Božje ljubavi.”

(Meister Eckhart)